

Доктор Кваме
Нкруманың
Иркутскиге
чорупканы

МОСКВА. (СЭТА). Гава Республикасының президентин болган чаазаан баштамы доктор Кваме Нкрума СССР-нин Министрлер Чыгуулуунун Даргазы Н. С. Хрущевтун чалаанын буугар СССР-нин Дээди Советинин Президиумунун болган СССР-нин Министрлер Чыгуулуунун албан буузуу аалчымы болуп Совет Эвилелинге келген июль 14-те Москвадан Иркутскиге ужурун уушкен. Оон соонда хундууг аалчы Ташкенттеге, Киевке болгаш Ленинградка база баар.

ИРКУТСК. (СЭТА). Иркутскинин аэродромунга Гава Республикасынын, СССР-нин болган Россия Федерациянын куруне тутканын кинскиди артып турган. Аэровокзалдын баарында—доктор Кваме Нкруманың, Н. С. Хрущевтун болган И. И. Брежневтин портреттери совет-гаана найбарлаа алдар болдурган доугунар.

... Тус черини-биле 21 шак 20 минута. «ИЛ-18» дээр самолёт Иркутскинин аэродромунга хонупкан болгаш уткушкунуң черинге чоокшулап чедип келген.

Доктор Кваме Нкрума-биле кады Гааның министрилер, партиянын дээди ажылдакчылары, Гава Республикасынын Дээди Советинин Даргазынын оралакчысы Ш. М. Арушания, Даштыкы черектер министринин оралакчысы Я. А. Малек, СССР-нин Гава Республикада элчини М. Д. Сытенко, армия генералы В. А. Полюсовский, СССР-нин ДХМ-нин ийгилик африка кылдынын эргекчилизи В. А. Брыкин олар келгенер.

Ганадан келген хундууг аалчыларын ажылчы чоннар депутаттарының Иркутск область Советинин кууекчелерин даргазы, СССР-нин Дээди Советинин депутаты С. Н. Шетинин, область база хоорай Советтеринин депутаттары, хоорайның чүстүс чурттакчылары уткан.

Гава Республикасынын, Совет Эвилелинин болган Россия Федерациянын тутканы-биле шимзон куудуучуларга болгаш шөлдерге хоорайнын ажылчы чоннары амык африка куруениң төлөөлеринге чуреттин хааны байырын чедирип турганнар.

УЖЕН УШ
ЧУРТТАРЖЕ

МОСКВА. Наймысалда «Динамо» завод Совет Эвилелинин он-он хоорайларыңче болган суурларыңче, делегейин 33 чурттарыңче болууну продукциянын чорудуу турар. Белен продукция складиның чаа электирлеринге кереклектерге чуртун чорудуру бо хунерде дооступ турар. Уралче, Ираклы Чөөн күчүк, Украинаже болган харын ирак Нахоткаже-даа оларын чорудар.

Эвонд эвес продукцияны даштыкы чурттарга үндүрер. Бо заводтун продукциянын калбак бидингери болгаш уугу херегелдин уугу хууулоон коллективче оонап турар. Моюк уугурунда «Динамо» коллектив Москва будуруелеринин иштинде баштайгыларын бирээни болуп—совет заводтарынын болгаш фабрикаларынын делегейде эң дээр продукцияны дээр демиселдин эгелекчери болуп киришкен.

«Динамо» кылган чурттардын идеядин болгаш үр эдилетининини хуусаазын ам-даа ууздур деп шийтирилген. Ол дээр демиселге чутке конструкторлар эвес, харын заводтун бугу чурттарыңче база киришкенер. Электир-машина турдукчулары бо чылын будуруелеринин техника талазы-биле чурттарынын доозар деп хууулоон алгаш ажилдап турар.

АСТРАХАНЬ ОБЛАСТЬ

Астрахань областың кедээ ажил-агыймын ажил-ишчилери Волга-Ахтубинск шывнаазарынын болгаш Волга хеминг адыр-саалаарынын унуш-дүжүктүр черлерин, кедээ ажил-агый продукцияларын, хамыктык мурунда помидорлар болгаш арбузтар будуруенин көвүдериңге эң долу ажилдарын болууну кол сорулгазы кылдыр санап турар.

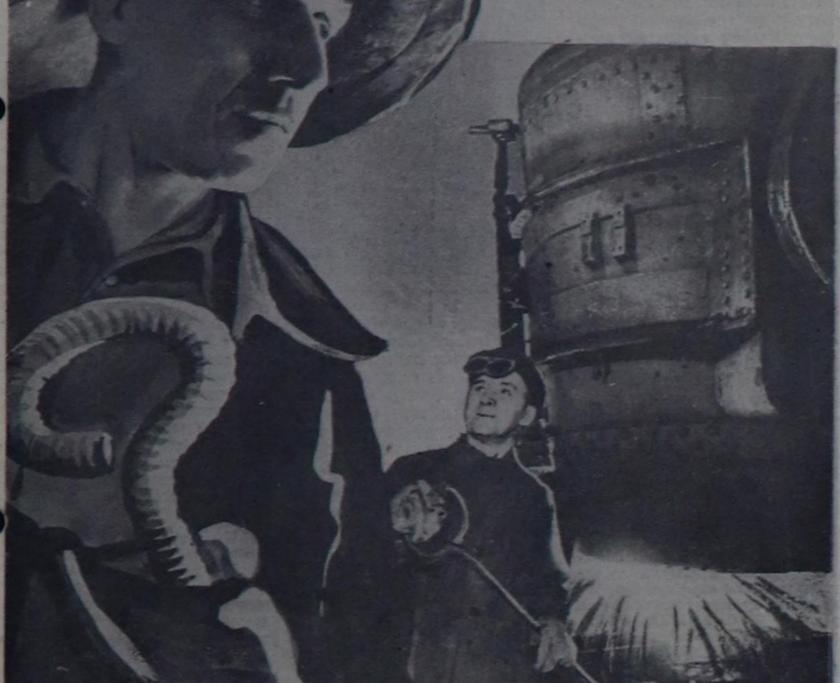
1961 чылда ногаалар будуруени 157 муң тонна, арбузтарыны—268 муң тонна чедер. Чеди чылдын төнчүзүңе чедер ногааларын ийити чылдамыз 300 муң тонна, арбузтарыны—326 муң тонна болуп.

Ол сорулгазын күөөсөдө хандыр дээр ол культураарын эстуретинин агрохимиянын экижидери, оларнын дүжүктүүн беддери көрдүнген. 1965 чылга чедер Волга-Ахтубинск шывнаазына 51 муң гектар сугаттыгы черлерин мей шивгөдип алган турар.

Бо чылын хойларың баш санын 1.528 муң баш чедер өстүрерин, а чоокку чылдар иштинде ону 2 миллион баш чедирерин хандырар көрдүнген. Чеди чылдын төнчүзүңе чедер өт будуруени (диринг деңгезе-биле) 77,8 муң тонна, сүттү—121 муң тонна, дүктү—8 муң тонна болгаш дагаа чуртуларынын—81 миллион борбак чедер.

(СЭТА).

Совет металлурктар!
Улус АЖЫЛ-АГЫЙЫНГА
ХӨЙ-ЛЕ ШОЙНУ,
КАҢНЫ,
ПРОКАТТЫ
БЕРИҢЕР!

ЧЕДИ ЧЫЛДЫҢ МЕТАЛЛЫ

Металлургия үлетпүрүнүң ажилдакчыларының профэвилелиниң Төп комитетиниң даргазы В. А. Подзерко-биле беседа

Июль 16—металлурктар хуну. Бо чылын каң эдилдикчилери, домна суугуларын, прокат станнарынның бугу ажилчиннары боттарының чачыл болган байрадалын партиянын төөгүлүг XXII съездиниң муруну чарында арттырар туралар. Металлургия үлетпүрүнүң будуруелериниң бугу коллективтери төрөни Коммунист партиясының съездине төлөткөн ужуражыр дээр бекиткен хууулоолорун алганнар. Оларны аазан эстери ажил-херектери-биле дүжүп турар. Чеди чылдың үшкү чылының беш айларында бекиткен хууулоолор чедип алдыннар. Металлур будурун үндүрүр талазы-биле куруне планы ажыр күөсеттинген.

Мастерэзон каң эдилдикчилериниң күш-ажылчы чедикшилеринге бис ам шуут чачыга берген бис. Совет металлургия күөстү көрбөс шалыктын темпир-биле хөгжүп турар. Ону барын күрүңелер минир ужурга таварышканнар. «Эңне савыраңгай капиталист чурт — Американың Баттышкан Штаттарынын экономиказынын таваңгайына» совет экономика башы турар апарды» деп чугаалар бармын таладан уда-дараа дыңналын кезип турар апарган.

Ол ылап-ла ындыг дээрин бадыткаарда каш-ла чикке фактыларын көргүзүр чедир. Бистид чуртувус кара металлдарын болгаш өңүт металлдарың эң кол херектерин будуруенин чыг бурдуе ортумак өзүдөсиниң темпириниң талазы-биле АКШ-ты ийледе-ле мурун турар апарган. Чачыс марген суугуңуң чылда будурукчулугу СССР-де АКШ-тан 25 хуу бекит болуп турар. Совет Эвилелинде демир эдилдикчилериниң эң кол көргүзүлгелерин, ылаңгыя домна суугуларынын ишкери эң долу ажилдарынын талазы-биле барын чурттарың мурун чоруп турар. Бистин прокат станнарымыстың будурукчулугу даштыкы чурттарынын база бекит. Совет Эвилелинде демир руданың канчаар-даа аажок байлак кураавырамы бар. Чеди чылдың сөөлүгү чартымыда бис-

тин чуртувус АКШ-та кара металлдар будуруелериниң денелинге дыка чоокшулап келир.

Чеди чылдың үшкү чылы чуртта делген базамнар-биле чоруп турар. Металлургиянын күчүлүг агрегаттары ажилдап кырип турар. 1961 чылда чуртка чеди чылдын он ажыг канчаар-даа аажок удуг ужуру-дуздыг объектилерин чартыры болгаш тууду тургузары көрдүнген. Оларнын иштинде делегейде эң удуг дөрт домна суугулары, 17 ишкыр хемчээлдиг марген суугулары, тиг чок хойлайлар будурун талазы-биле СССР-де бирги прокат станы бар. Эдилдиктер каңдык хемчээлдинин ортумак өзүдөсин бо чылын 6 миллион ажыг тоннага планнаан, а бугу чурт чылда 71 миллион тонна каңды алыр. Металлургия үлетпүрүнүң будуруелеринин ажил-ишчилери чеди чылдың үшкү чылынын оналгаларын чүгле күөсүдир эвес, харын ажыр күөсүдир дээр демиселдин турарлар.

Съезд мурунда калбарган социалист чурттарың бирги черде коммунист күш-ажылдын бригадалары чоруп турар. Ол бекит атты Усть-Каменогорскинин В. И. Ленин аттыг көргүзүчү-динк комбинатынын, Днепродзержинскинин, Запорожьенин болгаш Ядановскинин кокс-химиктиг заводтарының бугу коллективтеринге тывыскан. Партиянын съездинге күш-ажылчы бекеттерин чогадыкчыларын болгаш чартыкчыларын муң-мучу армиязы конструктор боруларын ажилдакчылары бекеткеп турарлар. Профсоюздериниң болгаш ажил-агыймын өске-даа организацияларынын удуруталазы-биле олар иштиги кураавырамы дилеп тып, ажилдап турарлар.

Аун бүрүде-ле чаа эгелешкенин төртүттүң келип турар. Чикээ, Череповецтиг металлургия заводунда эң Гулахов удурткан каң эдилдикчилериниң бригадаларының кеңигүңи эөлчөк санында кижилеринге оналштыр 2 тонна каңны пландан ажыр бээр деп шийтирилгенер. Серов аттыг металлургия комбинатынын коллективинин кеңигүңиери бодунда бар арга-кураавырамын санап көргөш, каң эдилдиктер талазы-биле куруне планын оларга улагытырып бээрин Курландан дилезнер.

Нижне-Тагилдиниң сурагжаан каң эдилдикчилери эштер Зашлянин, Писконенко, Калининко, Образцов оларнын «ажылдап турар агрегаттардан болдунар-ла хемчээли-биле хөй металлды алыр» деп чаа эгелешкенин калбаа-биле непереп турар. Оларнын күш-ажылчы эреммадырыг чоруун Н. С. Хрущев бекит үнелзэн.

(СЭТА).

Мурнакчыларын чедикшилерин бугүдөге чикке болдунар—деп кыйгырыгы магнитогоржурлар үндүргенер. Бир эвес ам ажилдап турар болгаш шууту чачыс аай херектер марген суугулар мурунак коллективтериниң денелинге четкен турар болза, чуртка каң эдилдикчилериниң кемчээли немелде капитал чарыгдалдар чокка чылда үш миллион тонна ажыр улагаткан турарын санаашкынар көргүскен. Мурнакчыларын эгелешкенин металлуртарынын улуг армиязы дораян сегирип алган.

Металлургия үлетпүрүн улам базаарыңгайыңдарыңа чугула саздыкынын өргөм-шиңчелди болгаш төлөвиле институттарынын ажилдакчыларын кирип турар. Делегейде эң удуг прокат болгаш шуутурудага чедириниң төлөвилелери бо чылын доостур, ол ышкан шлак артыкчыларын электери күжү-биле каттап эдилдиктери, бекит шынарлыг каңны синтеттиг шлак-биле холуштур эдилдиктер болбаазырадыр, марген суугуларын хөмүр даш-биле эвес, а газ-биле одаары дээр шыкаш технологиятуг чугула айтырылгар чедикшинин шийтирилтенин турар.

Коммунист партия болгаш Совет чаа металлургия үлетпүрүнүң хөгжүдөзүңе канчаар-даа аажок удуг кичөөнгейи доктаамал салып турар, металлуртарынын амдырал-чуртталганын экижидер, күш-ажылын чигедир дээр сазып салышкынын хун бурр илгерилеп турар. Партиянын болган чазактың ада сазып салышкынын совет металлурктар күш-ажылчы шыңгаларың чедикшилериниң-биле харылавышкан, коммунисттиг материал-техниктиг базанын тургузарыңа, чуртун экономика күчүзүн болгаш камгаланар аргаларын ажилдакчыларынга, делегейге табынчын камгалаарынын болгаш быжыгларынын херөөңе салышкынын кириштирип турарлар.

Калинин областың колхозтары болгаш совхозтары боттарының аргаларын база кураавырамын санап көргөш, 1961 чылда 43 муң тонна (диринг деңгезе-биле) өт будуруени шийтирилзэн, ол болза кедээ ажил-агыймын ажилдакчы 100 гектар черинге оналштыр 33 центнер болуп турар.

Ол ышкан область 292 тонна азы ажилдакчы 100 гектар черге оналштыр 220 центнер сүттү, 1960 чылда 27,7 миллион борбак турганна удур 34 миллион борбак дагаа чуургаларын база будуруер.

Кедээ ажил-агый культураарынын дүжүттүренин болгаш ийити чымдаларынын өзүдөсин бо чылын курунеге тараа садарын 3,1 миллион пуд, оң иштинде кырыг-караны 0,5 миллион пуд, ногааларын 27 муң тонна, картофельди 150 муң тонна чедирер арганы берип турар. 1963 чылдан орай эвес үде бугу ажил-агыйларга технологиятуг карталар непереттинген болгаш бугу таргаларын сортуг уренинбер-биле хандырар сорулга боттанган турар. Органиктиг болгаш минералдыг кемшичдигелерин будуруени база хөрүңге төгери элзэн кадыбар.

КАЛИНИН ОБЛАСТЬ
Калинин областың колхозтары болгаш совхозтары, партия болгаш совет органыры кедээ ажил-агый продукцияларын будуруени база курунеге садарын көвүдериң талазы-биле хемчегелери ажилдап кылган болгаш социалист хууулоолорун алганнар.

ШЫҢ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

СЭКП-НИҢ XXII СЪЕЗДИЗИНГЕ УТКУШТУР
БЕДИК ДҮЖҮТ ДЭЭШ

Барыин-Хемчик районун «Большевик» колхозунун тараа шөлдеринде чаагай үнүштүг тараа хөлбейиндир чалгып турар. Ол дээрге ол колхозтун трактор-хоу бригаданың (бригадир эш Дүчүр) тараажыларынын кызмаккай күш-ажылынын баштайгы түнелди-дир.

Бригада СЭКП-нин XXII съездинге чедикшинин ужуражыр деп хууулоон алган, ону багай эвес күөсүдип турар. Часык тарылганын планын 8 ажыл дунүде ажыр күөсеткенер. Часык болгаш чайгы хоу ажилдарын бригада база-ла багай эвес күөсүдип турар.

Партиянын съездиниң ажилтынар хуну чоокшулаан тудум-на тараажылар улам күчөнишкенин ажилдап, тараа, сизиниң чаагай үнүжүңге өөрүп, сорук киришкан, СЭКП-нин XXII съездинге бекит дүжүттүн белзэ-биле ужуражыр дээр ажилдап турарлар. Палай дау-гаар тараа культураарынын гектар бүрүзүндө ортумак-биле 12 центнер дүжүттү алыр ужурулуг. Ол план күөсеттинер дээринге тараажылар бүзүрелдиг. А пландан ажыр дүжүттү алыр дээр демисел күөстелип

турар. Оон бир тодаргай барымдааы болза, 370 гектар сугаттыг черде тарыттыган тарааларың бирги сугтарылганы доозулган болгаш ийгилиг сугтарылганы чоруп турар.

Тарааның сугтарылганы организаастаар талазы-биле колхоз баштаар чери чогуур хемчегелерин алган: бугу сугатчылар мунар айттар-биле, резин идиктер-биле хандыртылган. Сугатчыларын аразыны социалисттиг чарышты калбарткан. Бо бугу-нүд түнелди багай эвес болган. Дыка хөй сугатчылар боттарыңа оналшкан тарааларын эрте болгаш эки шынарлыг сугтарып дооскан. Чикээ, эштер Кара-оол 60 гектар тарааны, Канчыр-оол—50 гектарын, Бүлдөлей—48 гектарын, Силяин-оол—45 гектарын эрте болгаш эки шынарлыг сугтарып дооскан, ам ийгилиг сугтарылганы дыка дөгүде бергенер.

Тарааның, ылаңгыя сугаттыг тарааларынын үнүжү партиянын XXII съездинге алдар кылдыр алган социалист хууулоонин бригаданың тараажылары күөсүдип шыдаар дээрин бекиткен турар.

557 ТОННА СИЛОС

Каз-Хем районун «Кызыл туз» колхозунун сизинчилери артелийин малынга четчир санын чедип белеткээр-биле бугу аргаларын болгаш күштү ажилдап, ажилдап турарлар.

Сөөлүгү хонуктарда сизинги бригадаларын турар черлеринде сууккур чаашкынар болуп турар-даа ажил соксавайн турар. Колхозтун үндөзилдикчилериниң бирээни, хоочун колхозчу Константин Терентьевич Чугаевтиң, ол ышкан Давид Есиповтун, Николай Чинейиниң сизинги бригадалары силос салырын үргүлчүлөп турар. Бо үш бригадаларың кеңигүңиери июль 15-ке чедир 557 тонна силосту онгарларга болгаш чер кырынга салган.

Ол-ла районун «Күш-ажылдыг колхозту» колхозтуг Эйлин-Хем бригаданың сизинчилери эш Бүрбүженин удуруталазы-биле 5 айт машиналыг, 8 тонна кадырыг Чаагай, Сеп деп черин 200 ажыг га өңү дүжүттүг сизинги кестирип киришкен.

Колхоз баштаар чери ол бригадала

тракторун ийи агрегаттын база чоруткан. Бригадада партия хурамынга хойжу эш Сендажы киришкен, СЭКП-нин XXII съездинге күш-ажылчы бекеттиг ужуражыры-биле 25 тонна сизинги болууну күжү-биле белеткен алырын хууулоонин сизинги бригаданы эки ажилдакчы кыйгырган.

Каз-Хем районун «Бурингаар» колхозунун № 1, 2 сизинги бригадалары 500 ажыг га черин сизинги кестирген болгаш оң 6 улу сараатты тургускан. Бексен сизинги тырып, шарың болгаш фермаже өөрүтүр ажил база чоруп турар.

Тракторист Намчал-оолдун агрегаты, сараат салыкчылары Амын, Орузмаев, Чыңгыз-Дага № 1 бригаданың тракторист Микит-оолдун агрегаты хун бүрүнүн нормазыны үргүлчү ажыр күөсүдип турар.

Хойжунуң белзэ

БАРНАУЛ. (СЭТА). Рубцово районун «Совет чурту» колхозта кадарчы Андрей Брониславович Крымскийн Алтайда хөй ажилынын мастери эдилер. Чеди чылдын үшкү чылында хөй бүрүзүндө 7,3 кг нарын дүктү алырын ол хууулоон. Коммунист күш-ажыл шалыкчызын сөөү ажил-херектен карыштып турар: хөй бүрүзүндө 8,3 кг дүктү ол кыргып алган. Оң-биле кады ол мурунак хөйжү кыс хөй бүрүзүндө 118 хураганы алган.

— Партиянын ам болур съездинге ол мээң белзөм-дир — деп ол чугаалап турар.

Көдээ ажил-агый ажил-ишчилеринин хууулоолору

Калуга областың колхозтары болгаш совхозтары боттарының аргаларын база кураавырамын санап көргөш, 1961 чылда 43 муң тонна (диринг деңгезе-биле) өт будуруени шийтирилзэн, ол болза кедээ ажил-агыймын ажилдакчы 100 гектар черинге оналштыр 33 центнер болуп турар.

Ол ышкан область 292 тонна азы ажилдакчы 100 гектар черге оналштыр 220 центнер сүттү, 1960 чылда 27,7 миллион борбак турганна удур 34 миллион борбак дагаа чуургаларын база будуруер.

Кедээ ажил-агый культураарынын дүжүттүренин болгаш ийити чымдаларынын өзүдөсин бо чылын курунеге тараа садарын 3,1 миллион пуд, оң иштинде кырыг-караны 0,5 миллион пуд, ногааларын 27 муң тонна, картофельди 150 муң тонна чедирер арганы берип турар. 1963 чылдан орай эвес үде бугу ажил-агыйларга технологиятуг карталар непереттинген болгаш бугу таргаларын сортуг уренинбер-биле хандырар сорулга боттанган турар. Органиктиг болгаш минералдыг кемшичдигелерин будуруени база хөрүңге төгери элзэн кадыбар.

КАЛИНИН ОБЛАСТЬ
Калинин областың колхозтары болгаш совхозтары, партия болгаш совет органыры кедээ ажил-агый продукцияларын будуруени база курунеге садарын көвүдериң талазы-биле хемчегелери ажилдап кылган болгаш социалист хууулоолорун алганнар.

Бо чылын тарааның ийити чымдалың 43 миллион пуд чедирер болгаш чоокку чылдар дургундугу оларын 62 миллион пуд чедир көвүдериң дээр хемчегелер алдырын турар. Ол сорулга-биле тарылга шөлдеринин структураның аде көргөн, тараа, бобы болгаш крупа культураарынын тарылга шөлдерин көвүдериң. Чоокку чылдар иштинде оларнын тарылганы 730 муң гектар чедирген турар. Колхозтар болгаш совхозтар чеди чылдын төнчүзүңе чедир 200 муң гектар чаа черлерин шийтирилзэн алыр.

Хендир ажилын хөгжүдериңче улуг кичөөнгей салып турар.

Колхозтар болгаш совхозтар бо чылын инектерин баш санын 290 муң баш чедир көвүдериң. 500 муң баш хаваннарын болгаш 6—7 миллион баш куштарынын смиртыи азыраан турар. Хойларың баш санын өстүрер дээр хемчегелер алдынын, оң-биле кады романов уксалыг хойларың баш санын көвүдериңче-чаа алып тонна кылар хөй кестирин хөйү будуруениңче онза кичөөнгей салып турар.

ЧИТА ОБЛАСТЬ
1961 чылда 9,6 миллион пуд тарааны, 63 муң тонна өтти, 106 муң тонна сүттү, 13,5 миллион борбак дагаа чуургаларын, 11,2 муң тонна дүктү курунеге садар деп Чита областың кедээ ажил-агыймын

ажил-ишчилериниң хууулоонин илди.

Малдың болгаш күштүн баш санын өстүрери көрдүнген. Мал черинин будуруени көвүдериңче онза кичөөнгей салдынын турар. Ол сорулга-биле тарылга шөлдеринин структураның экижиктен, кукуруза тарылгаларын элзэн калбарткан турар. Чеди чылдын төнчүзүңе чедир тараа будуруени 1 миллион тонна чедир көвүдөр, ол ышкан өт, сүт болгаш мал ажилынын өске-даа продукцияларын будуруени өер. Нарын болгаш чартык-нарын дүктү хөй ажилын бугу хемчеге-биле хөгжүдериңче онза кичөөнгей салдынган турар. 900 муң гектар шөлге сугжуудуга чорударын шийтирилзэн.

Томск область
Томск областың кедээ ажил-агыймын ажил-ишчилери боттарының аргаларын болгаш кураавырамын санап көргөш, 1961 чылда 23,6 муң тонна өтти, 92,9 муң тонна сүттү, 16,8 миллион борбак дагаа чуургаларын болгаш 210 тонна дүктү курунеге садарын төлөвилзэн.

СЭКП-нин XXII съездине ажилтынар хунте чедир курунеге тараа болгаш дагаа чуургаларын садарынын чыл планын күөсүдирин, эки шынарлыг урениннерин бүрүн уруп алырын олар хууулоон.

Малдың болгаш күштүн баш санын элзэн өер. Малдың быжыг кемсуурун тургузар сорулга-биле чеди

Ленинин чогаалдарынын он сески ному
СЭКП ТК-нын чанында Марксизм-Ленинизм институту бекиткен болгаш Курполитном үндүрер чер үндүргөн, В. И. Ленинниң чогаалдарынын доду чып үндүрүшкүнүң оң сески ному парламенттин үнган. 1908 чылдын февраль—октябрда бижзөн болгаш 1909 чылда тускай он кылдыр парлаан, Владимир Ильичиниң кол философ чогаалы, марксисти философиянын улуг но-

(СЭТА).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ Коммунистер мурнуку

одуругда

СЭКП ТК-нын январь Пленумунун шийтпирлерин амыдыралга боттандыра дөш демиседин мурнуку одуругда коммунистердин турку турарын Тес-Хем районда Ленин аты кезде ажыл-агый артелиниң Берт-Даг участкада партия организацыйаның чоокта чаа болган отчот-сонгудалыг хуралы демделген. Артель бодуругунин шийтпирлик участкаларына коммунистерниң күжүн таарыштыр тургусканын болгаш оларнын ролун база харыс салганын бедиткениниң түнелинде колхоз бо чылды баштайгы чартында багай эвес көргүзүлгөни чедип алган.

1961 чылды баштайгы чартында колхоз күрүгө ээт, дүк садар планын хуусаа бетиңде ажыр күүсеткен. Коммунистер эштер Лавруш, Шылаа оларны удуртка тутуу эвонданын кезигүнери 13 чурттагы бажынар, 3500 кой кирер 3 кажаалары, каймынга-даа 400

турган кирер 8 кажааларын тутканнар. Ол эвондор амгы үеде механизастаттынган хойжу ийи бригадаларнын төптеринде тутууну дүргөн темпиги, шынарыг чоруду, бригадалар төптеринге чунар бажынар, кызыл булунары, 4 чуртталга бажынарны база 1000 кой кирер кажааны ам колдуунда тутуу дозду турар.

Колхозта хой ажалынын механизастаттынган бригадаларын коммунистер эштер Курдаа, Карыма олар удуртуу турар. Ол бригадалар бо чазын хой кыргылазын чедипкириң чоруду, хой бурузундун ортума-биле 2,4 кг дүктү алган. Механизастаттынган хойжу бригадаларнын кезигүнери амгы ситен кезилдеңиче организацтыг кыркып болгаш мал чеди белеткээр планын түжүт ажап алышканын массалыг

эжелер мурунда доозар деп сорууган салган. Хойжу бригадаларнын кезигүнериниң өг-бүделериниң культурулу амыдырал-чуртталганын улам ийи экижидеринче уланган чамдык кемчелерин боттадырган.

Малдын баш санын өстүрүшүш, продуктулуун беддери—мал ажалында кол сорууга. Бо чугуда херекти шийтпирлеринге колхозтун коммунистери мурнакчы ролун көргүзүп, шудуру ажалдап турарлар. Бысааларын иектерге чагыштырып эмирер арганы ажалдап дугайында коммунист эш Лойту-Шара хүлээлгени алган, чедипкириң күүседип шыдаан: 47 иектерге 94 бысааларын ол чагыштырып доктурган. Оон бысааларын денгилдениң кончуг эки болган. Чер ажалынын дүжүттүн беддери мал ажалын дөжүдүргө, оон продуктулуун көвүдериңе шийтпирлик учур-дузаныг болуп турарын барымдалааш, хову бригадаларына коммунистерин ролун база харыс салганын беддериңе кичээлгени күштедирген. Бо чылдыг чакы тарылганын үеинде механизастаттынган коммунистер хун бүрүде нормазын ажыр күүседип, социалистг чарыштык мурнуку одуругуна чоруп келген. Чыжа, механизастаттынган эш Арагачы 1390 кг, эш Саров—737 кг кывар, чаар материалдары камнааннар.

Колхозтун ажал-агыйында чамдык дөре көргүзүлгө-биле чергелештир улуг четпестерин барын коммунистер шыгымын шүгүмчүлөн илереткен. Малдын чаш төдү менди камгалап алыр чугуда ажалче партия организацтыг болгаш артель баштаар чери кичээлгени кошкатын турган. Оон түнелинде шыр малдын чаш төдүнү хорамчаны бо чымын улуг болган. Колхоз хой өстүренин планын күүседип шыдаай турар. Механизастаттынган хойжу бригадаларын артель баштаар чери (даргаан эш Биче-оол) кичи күжү-биле ам-даа чедир хандырбаан. Ол ишкан чамдык малчынарны өг-бүдө база хандырбааны отчот-сонгудалыг хуралга илерен.

Партибо, оон секретары эш Монгал малчынар ортузунга агитация-массалыг ажалды чазыс денделге чорудуп келген. Массалыг ажалды, ылангыя кескү агитацияны, агитаторларын ажалын кампаныа хевирлиг удуртуу турар. Илерен четпестери шийтпирлик чайладырыңе, уланган тодарай доктаал хүлээп алдынтан.

Партибо, оон секретары эш Монгал малчынар ортузунга агитация-массалыг ажалды чазыс денделге чорудуп келген. Массалыг ажалды, ылангыя кескү агитацияны, агитаторларын ажалын кампаныа хевирлиг удуртуу турар. Илерен четпестери шийтпирлик чайладырыңе, уланган тодарай доктаал хүлээп алдынтан.

М. МИХАЙЛОВА.

Мурнакчы ажалчын

Кызыл хоорайның үзөтүр комбинатынын механика мастер-склазынын ажалчыны Алексей Потылицын ол коллективте аң идеялыг чыгаргычларын бирөөсүн. Ол, бодунун күш-ажалчы мергежилин доктаамал бедидип келген. Амгы үеде канакчы болгаш штамповщик деп ийи дакпыр мергежили ол чедип алган.

Эш Потылицын чартыкчы болгаш чогаалчы бюронуң кезигүвү болушаан, боду база чаа сандаларын кирген, элден каш хестерин чогаалдып белеткөөн. ылангыя сөңчлөр, шүңүктөр, рамалар булуңунга кагар демилер дөн чергелгич чүдүлгөри мөөн мурунда хол-биле дарганалп кылдыр турган. Ам оларны тускай хестер-биле кылдып удуртуу турар. Ынчангаш күш-ажалдын бодуруучуу 4—5 катап өскөн, бодуруге хой ортугалыг болуп турар апарган.

И. ЛАВРОВ.

Аныксаан хоорай

Ангара хемин эринге амгы Иркутск хоорайнын үзөтүр салгандан бөр ам 300 чыл болуп турар. Иркутск—эгертиңме байлактарлыг, чеди чылдын улуг тудууларынын чери болу берген делгем девисөөрлг Чөөн-Сибирянын төвү.

Совет өргө-чагырган чылдарында Сибиряның бо хоочун хоорайны аныксаан. Күчүдүг электростанция, оң-оң улуг үзөтүр бодуругелери, дөди өөредилге черлери, эртем-шынчыл албан черлери, хей-хей школалар, уугулар садтары, асиллери хоорайнын каастап турар.

Коммунистг партия болгаш Совет чазак Иркутскиниң социалистг чартыгылазын дугайында улуг кичээлгени салып турар. Хоорайда күчүлгөнгө, культура-амыдыралдык болгаш бодуругелерин бажынарнын улам-ла хөйү тудуу турар. Хоорайнын өздүгүн оон чурттагычларынын өзү турарында көрүп бодур. 1897 чылда Иркутскиге чүгө 50 муң кижи чуртап турган болза, ам иңда 381 муң кижи чурттап турар.

Иркутскиде үзөтүр дүргөн өзү турар. Үзөтүр продукцияны бодуруп үндүрерин 1918 чылда денсөөрүгө 50 катап, 1950 чылга денсөөрүгө—2,5 катап көвүдөн.

Ам хоорайда 64 муң ажалчынарлар 90 бодуругелер ажалдап турар. Оларнын иштинде аар машина тудуунун Куйбышев атыг заводу, станок тудуунун, авто-сепелгенин, ыш дилгилгенин, «Авторактор-детальдыг» заводдары бар. Иркутскиниң улус ажал-агый чөвүлгөниң заводтарына кылган машиналар, станоктар, держалгелер бистин чуртууштун дашыткы—Индияге, Кыдатче, Кореяге, Польша-

ЧАА АРГА БОЛГАШ БАШТАЙГЫ ТҮҢНЭЛДЕР

Абаканың демир орук вокзалында Тываже чорудар бүтү-ле чүктөрүн хүлээп алыр болгаш сөөртүп чедире хүлээлгени амгы үеде чүгө Минусинск АТК-ы күүседип турар. Бо 400 километр ажыр ырак орукка сөөлгү ийи чылдарда автомобиль транспортуң ажалынын системазына депшилгелгич чаа арганы ажылгап турар.

Мурнуку чылдарда чалаачылар чүктү Абакандан шутт Кызылга чедир өттүр, азы транзит аргазы-биле сөөртүп турганнар. Ол чорук автомашиналарын техниктиг хыналдазын өй-шаанда чорударында болгаш ылангыя чалаачыларын дымжыга кончут таарымча чөк байдалдарын тургузуп келген.

Ам чаа арганы тайылбырал, оон депшилгелгич эки талаарын көрөздилер: Абакан биле Кызыл аразынын ортуун үш кезекке хуваап каан, ол ишкан автопарктын кол составын 7 тонна чүк сөөртү «Ульман» автомашиналар-биле чартканын. Чаа аргаже шилчириниң организацтыг болгаш техниктиг белеткел ажалдары бо тур, а ажалдын чогуу чорудулазын, чурумун тодаргайлаарга мындыг: демир орук вокзалында чүктү чалаачы хүлээп алгаш чүгө Минусинскиге чедирип келир, оон өске чалаачы хүлээп алгаш Араандаа кожула-солчулга станциямың сөөртүп чорутар, а анал келгич чүктүн ол база өске бир чалаачыга хүлээлгич бергеш боду оон Абаканга чедир чүктү алгаш чедир чорутар. Шап мынчалыг үш кезек чеге чалаачылар чүктү бот-боттарына хүлээлгич тургаш чедиринин чаа арганы Минусинск АТК-ы ажылгап эгелен. Бо чаа арганын депшилгелгич эки талаарын кандыгы, ол чалаачыларга чүк берип бодуруу?

Орукту кыска кезектерге чарганы чалаачыларга дүргү өзүлгөр доктаатынган ажал шыгы чөн ажылгапшышаан, боттарынын культурулу дий-

Номчуклар бижип тур

Чөөн-Хемчик районда кезде ажал-агый дуржулга станциянын О. Чамгыяга удуртка 25 кыжи составтыг бажыкчылар бригадалыг үзүну 50, доозары 10 метр кемчээлгич бызаа кажаанын Хөндөргөйде сүт-баран фермазында тудуп, ажылгап кырген.

О. КАВАА.

Току районуң «Совет Тыва» кезде ажал-агый артелинин чазылыга мастер-склазынын уран шевелери Шой-Сюрюн, Дажынай болгаш Суруени олар 35 студалары, 6 дьяканын, 35 чурук хооларын чазал, өрөгелерге берген.

Х. ДОЛГАР-ООЛ.

Барыин-Хемчик районун «Болшевик» колхозунуң кезигүвү С. Сат мал чемини белеткелгиче кирер 4 тергени, 100 хол кадырларын болгаш дырбааштарын септөөн.

С. ЛАСЮРН.

Тес-Хем районуң Ленин атыг колхозунуң Берт-Даг фермазы 9355 хойларын кыргаш болгаш 20.477,3 кг дүктү күрүгө саткан. Ферма хой бүрүзүндө 2.180 кг дүктү ач турар.

Артка хойларын кыргылазын үргүлчүлөп турар. Хой фермазы дүк бодуруениң чартык чыл планын ажыр күүсеткен болгаш дүк джаала-газы үргүлчүлөп турар.

Д. БИЧЕ-ООЛ.

Улуг-Хем районуң «Чодураа» колхозунуң хойжулары Х. Кызыла-оол, Д. Түгөр олар 100 төрүр хой-дан 100 хураган алышаан, хойга онааштыр 2 кг дүк алыр деп хүлээлгени күүсеткенер.

Хөндөргөни чүм өттүт, серини девисөөрлг чайлагырында кадарчы-

танылгазын өг-бүдөзи-биле кады өрттирип бодурун хандырып турар. Ол ишкан солчулга-кожулга станцияларында автомашиналар ийи таладан хүн бүрүде көөп турар болганда чүктөр ол черлерге үргүчү бар турар болгаш оларны дүжүрүп, чүдүрүп турбас, а чүгө дийзе өзүлгөр хүлээлгич, солчуп алгыр. Ынчангаш автомашиналарын ажал чөк турар чоруп эң биче кемчээлге чедир кымырланган, чалаачыларын күш-ажалынын бодуругучуу беддөн.

Мурнуку чылдарда Кызылдык чамдык организацтыялары Абаканга демир орук-биле келген чүктөрүн хүлээп алыр хой санын төлөөкчилерин тудуп турганнар. Чыжа, областын хандырылга болгаш сайгарыга өргөлелиң Абаканга турган базаны чүдүрүкчүлери, танымыдарын санаваска безин оон ажыр ажалдакчыларын тудуп, оларнын ажыр төлөвиринге ай санында муң-муң рубль фондуун үндүрүп турган болгай. Облпотребсоюз, кезде ажал-агыйн транспортунуң автобазаны болгаш өске-даа шуту 8 организацтыяларын төлөөкчилери ийиң Абаканга доктаамал ажалдап турганнар. Ол баазаларын хамаарышкан организацтыялары ияны-бүрү механизамер, машиналар-биле бүтүн хандырып турган, а чүктөр хүн бүрүде-ле көөп турп калас өрттер хушары хой турган.

Амгы үеде Тываже чорудар чүктөрүн Минусинск АТК-ы хүлээп ал, чорудуу турар кылдыр организацтыя сөөлүдө чамдык үрүмкел баазалар дүшкөн, оларны тудурынга үнүп турган хой чаргыдалар кампатынган.

Ияны-бүрү үрүмкел чүктөрүн ам мунгаш принциптерге сөөртүп турар болгаш чалаачылар дийзе өзүлгөр чүктүлөр болганда, оорлар, самчылдал кылыр чоруктар узукаткыттыган.

Бар четпестерин дарый чайладып

депшилгелгич чаа арганы оон-даа бол-баазараптайгайдип, улам неппердириче Минусинск АТК-ынын дирекциязы кичээлгени күштедирге чорутуу.

С. БЫШКАК-ООЛ.

Бий-Хем районуң «Хадым» колхозунда илек кадарчы Б. Чаш-оол сөөлгү 15 чылды улаштыр илек малдан келген. Кады өзлөкчип турар эки Душкун-оол биле кады Чаш-оол 100 баш төрүр иектен 95 бызаа алыр деп хүлээлгени эрестиг күүседип, харын-даа бир баш бызаны артыкка алганнар.

С. ДАНГАА.

М. ВАСИЛЬЕВ.

„Шынын“ материалдарынын изи-биле

Улуг-Хем районда «УТНА-ның 25 чылы» совхозтун Белдир-Немиг суурда амыччыларнын хандырылганында четпестерин, оларнын ортузунда партияны-политиктиг болгаш культура-массалыг ажалдарын чоруткунмай турарын илереткен, эш Л. Чадамбаның чүлү «Шынга» парлаттыган.

Совхозта партия организацтыязынын редакцияга дымнатканы болза, ук чүлүдү партия хуралынга чугаалашып иргеш, суурда амыччыларнын хандырылганын болгаш культурулу негелдерин экижидер чалаачы-биле мөөн сонгаар чорудар кемчелерин, партияны-политиктиг болгаш культура-массалыг ажалдарын планын амылдап кылган. Партия организацтыязынын суурда бажылгаан агитаторлары доктаамал болган, солун номчулгаларын доктаамал чорудуп эгелзэн.

Кызыл хоорайның амыччы чөну хоорай иштинин пассажир транспортуң калбаа-биле амылдап турар болгаш негелдези улам-ла бедил турар апарган. Хоорайның пассажир транспортуң маршруттарында болгаш шимчээлгенинде четпестер дугайында шүгүмчүлгөң чагаалы чурттакчылардын редакцияга элп турар. Сөөлгү үеде эш С. Ермолаевтин бижкан чагазы «Шынга» парлаттыган.

Кызылдын пассажирлер АТК-ынын кол инженер эш Р. Шиндигин редакцияга дымнатканы-биле алырга, ук көрөспөндөңияны партия хуралынга чугаалашып иргеш, коллективтиг нийти хуралыга тургускан. Шүгүмчүлгөң кирген фактылар бадыттанганын, пассажир автобустарынын маршруттарынын болгаш шимчээлгенин эң ылангыя Зооэерия болгаш № 1 магистрия ийиң чоруп турар автобустарын шимчээлгенин таарыштырган болгаш мөөн сонгаар хоорайның пассажир транспортуң маршруттарынын, шимчээлгенин таарыштырар кемчелерин пассажир АТК-ынын коллектив алыр.

Нара-Хөл кезде Советтин каматы Дыңзынын чаш урууларыг кадыгын казыпкан, оларнын азырал хайгааралык сөгүш салбайн тоянылап, аргалап чоруп турар апарганын шүгүмчүлгөң, кезде көрөспөндөңияны чагаалы «Шынга» парлаттыган.

Амыччы чөнар депутаттарынын Бай-Тайга район Советинин куускомунуң редакцияга дымнатканы-биле алырга, Дыңзынын дугайында айтырыгы райкуускомунуң хуралыга тургусулаш, оон тайылбырлан алган. Өг-бүдөзи-биле кады чурттал, урууларын азырал, икжизидерин Дыңаз хүлээлгөн.

ИРКУТСКИНИҢ 300 ЧЫЛ ОЮНГА

Иркутск. Карл Маркс кудуучуу. СЭТА-ның фотохрониказы.

волюция мурундагызында ийи катап хей чуртталга бажынарнын ажалгап кырген.

Чангыс-ла 1960 чылда бейин 2 школаны, уруугарга беш садтарын, үш асыларын, «Тайбын» деп кинотеатрын, экеңелени, 21 магалыг черлери, 9 столоваларын болгаш культура амыдыралдык өске-даа черлерин ажалгап кырген.

1961 чылда иркутскчилеринин мурунда улуг сорулгалар салдымын турар. Илан өзүлгөр 150 муң дербелчн метр шөлдүг чуртталга бажынарнын, 920 уруугар өөренир үш школаларын, 9 уруугар албан черлерин, үш интернаттарын, хоорайнын эмнедгенин чанынга 500 орунуну поликлинканы, 100 орунуну божуга бажынын, 40 магалыг, 10 столоваларын, 2 кинотеатралары ажалгап кырген. Сталинск районга демир кылдылар заводунун бодуруге корнуу, Свердловск районга механизастаттынган чаа хлөк комбинаты, Ленинск болгаш Сталинск районга амыдырал

хандырылга комбинаты тургустунулар. Революция мурунда Иркутскиге чангыс-даа дөди өөредилге чери турбаан. Совет Иркутск—Чөөн-Сибирьде ортем-культураның төвү болу берген. 1918 чылда ажытынган бодуруне университети Иркутскиге дөди өөредилгенин эгезин салган. Ам хоорайда чеди дөди өөредилге черлери болгаш 21 техникунар бар. Иркутск улус ажал-агыйында болгаш культура тургузушкунуңа бөдик мергежилиг муң-муң тускай эртемнигелерин белеткеш берип турар.

Хоорайнын кол эртем төвү—СЭРЗ-нин Эртем академияларыннын Сибирь салбырынин Чөөн-Сибирь филиалы болуп турар. Ону 1949 чылда тургускан болгаш оон составында эртем-шынчылдыг ияны-бүрү оон институттары бар. Он муң ажыр эртем ажалдакчылары, оон иштинде 50 докторлар, эртемнигелер 406 кандидаттары Иркутскиде ажалдап турар.

Иркутскиде 78 школалар, 102 уруугар садтары, полтичарыдышкының бажыны, үш музейлер, беш театрлар, 12 кинотеатралар, планетарий, 144 библиотекалар, 24 клубтар, марксизм-ленинизмдин университетиди, культура университиди, улусту университет, ала-илер университетиди ажалдап турар.

Уран чүлү болгаш чечен чогаал хөжүдөңиянин талазы-биле улуг чедипкириң чедип алдынтан. Иркутскиниң чогаалчыларынын чогаалдарын Москвада болгаш өске-даа областтарда паралап турар, оң чогаалдар дашыткы чурттада база неппереп турар.

Иркутскиниң боттарынын хоорайныга ийиң. Олар чарам Ангара кемге, иңда күчүлүг электростанцияга, хоорайнын чагайжыткыныг делегем кудуучуларына, хей кызыл бажынарныга чоргаарланып турарлар.

(«Восточная-Сибирская правда» солундан).

Колхоз бодуругезинде

Бистин чуртувустун социалистг кезде ажал-агыйын улам ийи шийтпирлик бодуруениң программын хүлээп алган СЭКП ТК-нын январь Пленумунуң сөөлүдө Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозта партия организацтыязы бодуру ажалын элөөн өдө тургускан. Колхоз бодуругезиниң шийтпирлик участкаларына коммунистерниң ролун болгаш харыс салганын улам беддери дугайында айтырыгы партиянын актив-биле каттышкан хуралга чугаалашып көргөн. Артель бодуругезиниң өң чугула адмиралырына коммунистерин болгаш комсомолчуларын күжүн таарыштыр тургусулары партбюро оң хурал дааскан.

Ажал-агыйын шийтпирлик участкалары мергежилиг колхозчулар-биле бажыларга дугайында хуралдык кыйгырыын артельдин бүгү кезигүнери бүтүн дөжөөн. Мурунда склад өргөкөчкени турган коммунист эш Шыгыр-оол хаван фермазына барып ажалдаар күзелди илергелзөн. Оон эгелечки чоруну партия организацтыя болгаш колхоз баштаар чери дөжөөн. Хаван ажалы өкжидер дугайында партбюроунуң даалганын эш Шыгыр-оол ак-сеткелдик күүседип турар. Хаван оларды оон мурунда хорамчага таарыштып турган. А кажан хаван ажалында ол барган сөөлүдө хаван олардын өлүп хорар чоруп соксаан. 500 баш хаван кирер чангыс ай хевиринч чаа кажаазыныг тудуун удавас доозар.

Коммунистерден мал ажалында 10, чер ажалында 6 кижини бажылаан. Ынчаарга, тудат ажалы бистин колхозтун байдалына база чугула черин элээр турар. Ону барымдалааш тудуге 7 коммунистерин партбюро чоруткан. Колхоз бодуругезиниң шийтпирлик участкаларында бажылаатынган 23 коммунистерниң хой нуруузу өскелерге боттарынын үзегерин көргүзүп, массаларнын башкыкчылары болуп

Н. ХАЯҢ-ООЛ,
партия организацтыязынын секретары.

КҮҮСЕДИРИН ХАНДЫРАП

СЭКП ТК-нын январь Пленумунуң төөгүлүг шийтпирлеринге соруу кирген бистин «Кызыл партизан» совхозтун ажал-ишчилери бо чылдын 550 тонна сүттү, 330 тонна өйттө, 22 тонна дүктү болгаш 9 муң тонна тарааны күрүгөге садар хүлээлгелгич.

Партбюроунуң удуртулазы-биле профивелел организацтыя бо улуг сорулгаларын күүседиринче массаны сырый организацтыя келген. Коллективте бригадалар, фермалар аразынын социалистг чарыкы калбарган, оон түнөөдери он конук, ай санында кылмын турар бис.

Чартык чылдын социалистг чарыжынын түнелинде сүт савдазынын талазы-биле бажы чери төп сүт-баран фермазынын коллективин элөөн. Ында саанчылар З. Сырат, А. Дажы-Саң, К. Оюн дөш өскелер-даа бедик көргүзүлгөни чедип алган.

Хойжулар эштер Чараш-оол, Нару олар бо чылдын малдын чаш төдүн менди доктурганнар. Дүк кыргылазын көвүдери талазы-биле алган хүлээлгелерин совхозтун бүгү хойжулары нийтизи-биле багай эвес күүседип турарлар. Кезде ажал-агый продуктуларын бодуруени көвүдери дөш бүгү ажал-ишчилериниң күженишкенин ажалдазынын түнелинде совхоз бо чылдын баштайгы чартымында күрүгөге ээт, сүт, дүк садар хүлээлгелерин ажыр күүсеткен.

Хей күш хергелеттирер ажалдарын механизастарынче дирекция чери-биле кады профивелелдин ажалчынар комитети бодуру кичээлгенин үргүлчү салып келген. Оон түнелинде Хадым-Аксим, Төз сүт-баран фермаларында иектерин саанчылар ам электри күжү-биле саап турарлар. Бо чаа арганы Хорьск фермазына хевелгөөр талазы-биле белеткел ажалдарын база өгөлөп чоруда берген бис. Хаван фермаларында ажалдыг оруктарын, чед белеткел хайындырар тускай херексөөдери тургусулаан чорук хаван ажаакчыларын күш-ажалын улуг-биле чигиткен.

Малчынарнын чуртталга-амыдыралын денделен өкжидер кемчелер алдынын турар. Ам оларнын кол-кол тургаларында кызыл булун, чунар бажы, хлөб бажылар черлерин тургусулаан. Малчынарнын чагыткан солун, журналдарын оларга чотугу үеинде чедирип берип турар. Малчынар ортузунга лекция, беседаларын партия организацтыязынын агитаторлары доктаамал чорудуп келген.

Партия болгаш профивелел организацтыяларынн органныр хана солуннар үргүчүлүг турар. Илангыя «Прокледи совхозта чоруп тур» деп шөдүдүлүг солун массаны кичизидеринче чугула роолду ойноп келген. Чыжа, тракторист эш Бленков күш-ажалчы салгыла-чурум үзөтүр, солунуң арнынга бир улаа демделеттиреринин сөөлүдө ол четпес чорун эдип алган. Ам мурнакчыларын одуругунда чорун, ажал нормазын хүн бүрү ажыр күүседип турар апарган.

Ажалчынарнын, албан-хаакчыларын культурулу амыдыралын өкжидер талазы-биле чамдык кемчелер алдынын турар. Тудугулар совхоз төвүндө болгаш фермаларда нийтизи-биле 26 квартиралыг 10 чуртталга бажынарнын, а ол ишкан столовалык, уруугар асылынын тудуулары бо чылдын ажалгап кырир дөш хайнышкынын ажалдап турарлар.

Б. САГДЫ,
Профивелелдин ажалчынар комитетинин даргазы.

ЧОННУН ИШТИНДЕН МЕРГЕЖИЛДИГЛЕР

Урам чүүлдүн көрүлделеринден

Профессорлордун бот-тыныгы урам чүүлүнүн өлкөсүндө киргизиле бистин областтын шунту районунан бот-тыныгы коллективтеринин төлөөкчүлөрү келгенер. Олар көрүлдеге чогуу үзүндө четкилеп көп, айтык шаптарында боттарынын көрүлгө-рүн ойнап көргүсөңөр. Урам чүүлүн бөлөктө аялдары районга багыт алып өркөн болуп киргизиле көрүлдеге күсөдүп болур чүүлдеринин шенде көрүлгө-рүн каш удаа эрттиргенер.

Июль 14-те кудураанын болгаш дыштаналыгына Гастелло аттыг партиянын Ногаан театрына бот-тыныгы талантылыгыларын област

көрүлгөсү эгелен. Бир-ле дугаарында Бай-Тайга районун бот-тыныгы урам чүүл коллективин концертти баралатканы. Сцена ахытына берген. Чалгыс ай хестерин анык оодлар, кыстар Бай-Тайга дугайында боттарынын чогааткан ырызын ырлааннар. Эгелен чортуу композиторлар А. Анай-оол, С. Чудум-Сүрүң олар сөөлгү үедө элден каш чаа аялгаларын чогаатканнар. Оларын районун бот-тыныгы коллективтери өрөңнөп ап, чамдызын бо көрүлдеге ырап күсөткенер.

«Малчы» колхозтун хойжуу Бүрбү Владимир Мөңгүн-Тайганын кадыр-берт дагыларын хой кадырын, чай чок аялдан турар-даа болза

хосту уелеринде аныктарнын организацпалган бот-тыныгы коллективтери-биле кады ырап, шүдүк чугааларына киржин турган. Көрүлде бооп турда, Бүрбү мөөд улустун ырынын болгаш «Саачы кыска» деп ыраарын эки күсөткен. Онда колхозта Седен-оол сыгытты күсөдөп, эки үнеледи алган.

«Тээли» совхозта болгаш колхозтарда бот-тыныгы коллективтер сөөлгү үедө боттарынын чогааткыч аялмына хей-нигиини калбак киржилгезин чеди ап турар. Оң бер херечини болза, Борис Чодюк, Чыдыр Өнүгү болгаш өске-даа эштер литература-музыкалыг монтаж тургузарына, таңдылар чогаалды, оларын урам чечен аялдан кылырына идеялыг киржин турары болур. «Тээли» совхозта кезде клубтун эргелекчиси Барымаа—хей-нигиичи культура аялданкыларын бирөөн. Ол, клубка аныктарнын хей кизи киржилгезин концерт бөлүүн организацпаларына, клуб чөөлгөсүн аялдан чач-чаа тыныгы чогааткылар-биле байыларынга мергежилди. Бо көрүлдеде ол нияти ырга киржин, чыныды оркестрге гитара-биле эки ойнап, бо-ду, «Шенне чеч» деп ыры бедик мергежилди-биле ырап күсөткен. Кашан Барымаа ойнап бергенде, залга олурганнар «рушкүлүү-биле адыш чаксап олурган таварыла» эвес. Бистин бот-тыныгы коллективтериниске мындыг анык учуртукчуларын талантылыг аныктарнын көүдөп турары өөрчүтү.

Бай-тайгажылар мурунда чылдардан бөр болгаш урам чүүл көрүлдеринге болгаш аныктарнын фестивалдарына чогааткыч мергежил, тыныгы чорук талым-биле багыт алып күсөткөн чеди ап келгенер. Ал оларга оон-даа улук чедикшилерин болурун күзөп каалы. Бистин улустун кайгамчыгыг куш-акылчы, тургузучу, эресмадырлыг аял-херөөн, адырлыг чеди чылдын пландарын хуусаа бетинде күсөдүр дөш демиселге аялчы чоннарын киржилгезин, Коммунист партиянын башкарычы болгаш хей-айт кирички ролун көргүсөң бот-тыныгыг көрүлгө-рүн чонун мурунга бараалгады-

ры дөш чогааткычы өзү-биле аялдан дөшүнөр.

Улут-Хем районун урам чүүл коллективтеринин кады чогаалды кылганы литература-музыкалыг монтаж көрүлгө-рүн үнеледи чачаалап ап шыдаанын демделгээр херек. Ону районуну культура кидининин эргелекчиси эш Шивит тургускан. Ол монтажта эрги феодалдыг Тывага үзүндө арат чоннарын эргемел чок чортуу көрүлгө, Улут Октябрьдин ачмында Тывага национал-хосталгалыг революция тилдеш, арат чонга чаагай эрге-шөлдөш, ас-кежикти бергенин урам чечени-биле көрүлгү турар. Ол ышкаш улут-хемчилер чечен номчулга, тыва улустун ыраарын ырааларына, таңдыларга, хыдыг хөгжүмгө номерлерин планнап, чогааткыч аялдан келгенер.

Өнүгү районун бот-тыныгы урам чүүл коллективтеринин көрүлгөсү «Чечектеген Өнүгү» деп литература-музыкалыг монтаж-биле эгелен. Ук монтажта ол-ла районун «Коммунист орук» колхозта эш М. Доржу тургускан. Монтаж чеди чылдын үшкү чымында алган социалист хөгжүлгө-рүн күсөдүр бот-тыныгы дөш эрес-мадыр аялдан турар колхозчу мурнакчыларын куш-акылдын алдарына турас кааттыган.

Хей ыраажыларын «тук, чиди» үнү Ногаан театрынын сценарийинде «Чус-чус хойну өстүр дөш Чуткулуну чеди ап мер. Сава сынмас эбек стүтүн Санагычы болгусар мен»-деп, залга чамыланып, ниятилеге аялчыг бодурукчу куш-акылга кизи бурзуу, ылангы анык оол, кыс бурзууну көсү киржилгези болурун кийтирер. Ол-ла коллектив композиторлар Кедейбинди «Улут Ленинге», А. Чыргал-оолду «Төрөн черимде» деп ыраарын чиртелиди ыраажып, көрүлгө-рүн септик ханышынын болдуран.

Бо көрүлдеге өвүрүлгө-рүн иштинден «Торгалыг» колхозунун повары Т. Анайбан көрүлгө-рүнүн эки үнеледи чачаалап алган.

Бичежек дурт-сынныг, хүрөө-кызыл чактарыг ол бөдүнү кыс «Ыраажылы», «Бай-ла Хемчин» деп ыраарын ырап күсөдүр турда, көрүлде залы ыркым-шишин-не барган. Тааланыч хөөг, өй-тавында, алындын куттулгу орау үн Ногаан театрынын сценарийин аял-тыгыг үнөш, Тывааныг хосту, дөш шендеринче тарап чамыланып болган.

В. Маяковскийнин «Владимир Ильич Ленин» деп шүтүлгө-рүн «Партия» деп эгени М. Доржуун урам номчулга-биле күсөткени челе эки болган. Ол ышкаш Ш. Даглан, Анчимаанын, Минчимаанын ырап күсөдүр берген бола багай эвес үнелекширин бери болур. Игилди, мандалини тургаш, Саачы Кызыл-оолдун хөөмөй, сыгыт күсөткенин залга олурганнар сонугуран хүлөп алганнар.

Нияти-биле алырга Өвүрүн бот-тыныгыг коллектив бо чылгы көрүлдеге багай эвес белеткенер, чаа чүүлдерин бодан тып, чогаат дөш элден күзөпкенин берин үндүргөн.

Июльдун 14—15 дүнеринде Барын-Хемчик, Чөөн-Хемчик, То-жу, Эриш, Тее-Хем, Танды, Би-Хем районнарын бот-тыныгыг коллективтеринин урам чүүлүнүн көрүлгө-рүн база болуулан. Оларын иштинден бистин бөгүнү номеринисе парадтымаан чамдык көрүлгө-рүн дугайын болгаш көрүлгө-рүнүн нияти түнелдерин даразындагы бир номере паралап бис.

Хойжунуң чаа өө

Малчынарга химиктерниң эки белээ

Шаанда көшкүн чоран чон Октябрь революциянын сөөлүдө бажынарын тулуп, сууржун амдыларче шилчин эгелен. Көшкүн чонун салгалы хоорайларда, суурларда чурттал, депшилгелги бо үнөң бери турары бугу-ле таарымчалыг чүүлдерин аялгалар турар. Ындыг-даа болза, хоуларда кижилер артып калган, оларга өг болза мурункуу ышкаш чылдын кайы-даа үзүндө ол-луттумас бажыч болуп турар. Ол кижилер—нарын дүхтүн болгаш чик өртөктөг элттиг аажок улуг бойдус фабрикачыны хойжулары, аялданкычылары-дыр. Олар бугун чыл дургууна кодан хойлар-биле хоуларда кижилер мал аялданкыч дээр суур оларда-дыр мал аялданкыч дээр элден бар турда, хойжуны күдүлгү чылды мурунда тургаш ышкаш ол ам-даа турар, аял хойжунуң өг-бүлөсүн, бичин уруглары чурттал, оон боду чач-чашкын, шурган, изиг хүдөдө болгаш кадыг-дошкун сооктан чаг-лактанып турар. Ындыг-даа болза, ол өг чус чылдын мурунда кандыг хөвирлиг турган ийик, шак ындыг хөвирлиг артып каар дөңи ол бе? Чок, ындыг эвес.

Тянь-Шань областын Кочкорск районунда Социалист Күш-ажылдын Маадыры хойжу Билал Джусупов-биле чугаалакшынын биске мынчаар сагындарып көр-дир.

— Хойжулар бистери үнелеп, хүндөп көрүп, депутаттарга сонугу, орденер-биле шаңнап, күш-ажыл дөш эки төлөвирин берип турары—шүтү-ла кончүт эки-дир деп, Билал чугаалап турар. Реактивтиг самолет-биле жуудуп, Москвага барып чораш келген сөөлүндө, көрүп турары өвүсө дакшып кырган ада-өгөрөө-вистин үзүндө тургаш ышкаш шак ындыг карангы болгаш ышкыг-көө-лүг, сырыг кидис өг эвес-ле болган.

Ада-өгөрөөчиги оглери деп, хойжуну чөптү-биле алап турары эрги оглери бени сөөлү чылдарда малды суурп олардадыр олар черлерде малчынарга чедикши турарын маңа чүлө немей чугаалап каар херек.

Оларларда малдын баш саны чык келген туудун-на көүдөп турар. Эгдү, дөш, кеш ышкаш ындыг чугула продукцияны э-не чик өртөктөг арга-биле бодуер олардадыл ажаар мал аялданкыч болгаш ам-даа үр үедө турар апар. Хойжуларын, кадарчыларын, чылгычларын армиязы чыл келген туудун өзүп турар. Хой-хөй черлерде хойжу аял-мергелик адыштан олгуче, кырган ачанында олгучу олардыкы шилчип берилгээр. Чаа өг-бүлө бурзуңче чурт-таар оран-суур херек.

Малды суурп олардадыр олар черлерде оран-суурну сонгаралдыр эргакчы, хүнүнү күтүлгө айтырын тургустуган. Автомат эргакчыны үзүндө болгаш октаргайыг ужу-душкунуларын үзүндө хойжунуң кырган адышын шаанда чедикши чок байдалга чурттал турарын ышкаш оң ам шак ындыг байдалга чуртталды чорук-биле нөтөңки болгас. Нюкта Сергеевни Хрущев ол дугайында э-не баштай чугаалап каапкан-на болгай. Алма-Атага чези колдө аял-агылыг мурунчыларын чөөлүл хуралына ол мынча дөш:

«Химиктерге, эртем-шичилел институттарына санап кирээ чоруту боор. Кидисти солуп шыдаар хире чик, кайгамчык эки материалдарын хиния ам берип турар. Ындыг шы-гыг дүктен чик өртөктөг эгил болу таарымчалыг болур. Чезе, не-поласт. Ол материал чик, турум, суг өтпес, а кидиске дөмө-ле суг суг болгай.

Неполастан кылган өг болза кө-жүрөдө чик, өгөлп тигерде эгилг. Ындыг өңү ижерде белеп бузар болгаш тигер. Ынчангыг химиктер дуржулга кыдыр оглери кылган көрүлгө херек. Хойжулар болгаш чылгычтар-биле кады мен ындыг өңү күзөлдүн-биле көрүп, ону хү-лөп алыр ийик мен. Манап тур бис эштер, химиктер: көкүч чоруту, берге байдалда эң аажыг херекти кылы турар бистин кидилериниске эки материалды берип, оларын амды-ралына э-не таарымчалыг чорукту тургузулар.

Ол остерге харын кыдыр залга олурганнар дикиттиг адыш чак-наваран. Казахстандыг хойжулары, а оларын-биле кады чөөлүл хурал-ды оон-даа өске киржилгезин оларын амдырал-чуртталгачыне хандыр көрүп турары дөш төрөөн Коммунист партияныга өөрүп чет-тиргенин илгертенер. Химиктер ол кийтиргени хармылан. Элэн каш хүнер эрткенде ССРЭ-нин Министрлер Чөөлүленин хиния талазы-биле Күрне комитетинин даалганын өзү-гаар тускай эртемчилерин бөлү Алма-Атага үнүлкен.

— Улустун шаандакы дуржулгалыг өөрөңп көрү дөш Казахстанче чурттал бис—деп, хиния талазы-биле Күрне комитетинин пластмасса эр-тем-шичилел институтунун бир ла-бораториянын начальниги деми болуктуг удуруткучу И. П. Глаз-ченко чугаалап турар. Шаандагы эр-ти өңү бистин үеиниске аажыг болу дөш эки чүүлдерин—ажыгла-рын болгаш кергелерин күзөп бис. Казах ССР-ин Дөш Советинин де-путаты, Дамбалыг районун «Казах ССР-ин XXX чылы» колхозунун улуг хойжуу, хоуда огул чурттал турар Атагелди Рахимжанов «то-левилел онаалданы алган» бис.

— Бажыг өңү кылып каары — ол дээрте чар-тык аял-дыр деп, хойжу бисти шайталышаан чугаалады. — Эрги өг-ден чик, мен калдым-биле ону тил, бузуп ба-за төселерге чүдүрүп, эштеп ап шыдаптар шак ындыг өңү бистерге берип көрүрер. Аксылар болгаш албек-тыртты-рылгар хой-ле болза эки. Хойжу боду шифонери (хеп шакафын) сөөртүп чорбас-ла болгай. База мындыг дилер бар: өгте ийден эзөөш эвес сон-ганы кылырын болгаш аялгалы карактын дөш-нелинге турарын бодоп көрүрер. Ынчан мен өг-ге кирип келген сонга-дан бугу кодан хойлар-мынны көрүп олурар апарар мен.

Химиктер Москвага эң келген аялданкы кир-рилген. Синтетиктиг ма-териалдан кылган өг бис-терин мурунузга көс-терип турары бо-дур. От-шыл-волокно хоолалар-нын чик сайгары бээр киржилгезин (шесенинге, кол черинге) херилди, чалты бээр. Ындыг кар-кас он чылдар дургуу-нда соксаал чок аялгал-тынмып болур. Өңүң ха-валары пружиналчак элтир болгаш чик ма-териалдан — неопласт-тан кылдыган. Өңүң дашты полимерлиг бү-дүмелер синтетиктиг капрон-биле шытанган. Ындыг шыгыг ирип бак-сыраас, өртөмөс бол-гаш өгте чурттал чур-кижилери чач-чашкы-нда, база хүдөдө мынаныштыг камгалат турар.

Өгдө — органиктиг кылгар шилден бүткен каш сонгалар кылдыган. Бир эвес өңүң иш-тин салгынадыл, агаар-ладып алып дөш, сонга-лар белеп аялганмып турар. Эшик хааржаа шил-пластидан кылдыган, ол капронуту шуулар-биле өгдө бы-жылгатынган.

Институттун эртемденери болгаш конструкторлары чамдык өсө органикалыларын дуазы-биле дөрт өңү бөлөктөг үндүргөн. Оларын ий-ки шала биче кемчээлди, үш дуга-ар беш кыргыз өлгө-28 аажыг дөрбөчкөн метр шалды. Манап хой-жулар солунар номчу, радио дин-диг, хурал эрттирип болур. Өңү-нүн бели үш метр аял. Улут өңү үш кизи белеп бугу, адырлы, эштеп шак иштинеде тил, тургуза калтып болур. Дөрт дугаар өг сазын сога-лар-биле долдуган, ийи адырлыг калбак шил-волокнолардан эштеп-түн. Өңүң иштинеде шолкочыларга херек катташтыр сып эштер столчу-гаштар бар.

Синтетиктиг өгдөр анаа өгдөрдөн бугун чартык-ийи катан чик. Мас-салы-биле бугдө берген үедө, олар кидистен кылган өгдөрдөн чик өртөктөг болур.

Чаа өгдө-рүн дугайында, оларын таарымчалыгын болгаш эштинин дугайында хой чүүлү чугаалап болур, ындыг-даа болза, Киргиз ССР-инин Балыкчы районун «Кочкорск» совхозунун хойжуу Асан-бек Назмаалеев ол дугайында челе эки чугаалаан. Казахстанын, Кирги-зиянын, Тажикстанын көдөз аял-агылыг болу аялданкыч-лары-биле кады чаа өгдөр ол үр-ле көрүп турган, а оң сөөлүндө ол мында деп чугаалаан.

— Кадаймын өөрүтү чүе бо-дур! Москвадан солун чагай мөзөнү анаа димандыг бээр мен. Чаа өг дугайында медээни-ан. Хонаштарга багай чик хире бергелерин шыда-гыг көрүп эрткен дээр! Чаа өгдөр болза, хойжуларын аял-херезине аныктарын хандыкшыла бээр кыл-дыр бистерге дуулаар боор деп, ба-за өөрүп тур мен. Ам мен 24 жылда хойжу болуп аялдан келдим, аны-як кижилер бистери сонугуран шоолуг күзөп чок көп турарын сөөл-гү үедө эмерип билип кадым. Ол дээрте билидирин, ынчанмыже, бистин хойжу амдыралыкына кижини канчаар күзөпн ышкаш бугу-ле чүе четче болбайн турар. Школаны азы техникуму дооскан кизи дикче. Ол күлтураже, эки амдыралче чуткун турар. А бисте өг—эрги, үе-дүтеги, хирлиг. А ам чаа өгдөрге бөдүл культурут чурттал болур деп бодан турар мен. Чылгы болгаш аргы база чырык. Электри дугайында база болуп көөр апар, хойжу бригада бүрүн бичин шилчедикчи-электростанция-биле хандырып болу боор, чотун-ча ийнен радио бол-гаш телевизор өгте турар боор.

А Тажик ССР-инин Ленинск рай-онунун Н. С. Хрущев аттыг колхоз-уну бригадирин Мамсадыг Юсупов мынча деп дөңү болгаш бөдүнү чугаалаан:

— Эки чурттал тургаш,— эки аялданкы — сен. Бистери дуга-йымыста кым сагыш салып турар

ЧУРУНТА: Нариман Наурузов—Барын-Казхстан областын Бурдасын районун Акбулак тар-рост совхозунун хойжуу, Асанбек Назмаалеев — Киргиз ССР-инин Балыкчы районунун «Кочкорск» совхозунун хойжуу, Саманар Джумаев — Киргиз ССР-инин Лейлек районунун «Ифана» колхозунун хойжуу, Мамсадыг Юсупов — Тажик ССР-инин Ленинск районунун Хрущев аттыг колхозунун бригадирин, олар чаа өгдөрүн бирөөнөдө олуртуп турары.

Фото А. Григорьевтин.

болду, анаа четтирди. Мындыг оран-суур дугайында шадган бээр бодан келет бис!

— Москвалар өгдери кылган болгай,—ол дээрте чүлө баштайгы дуржулга, өгдө-рүн конструкторы оон-даа эки кылдыган турар. Кы-жыг өгте кирип бар чыккан кизи-биле кады дөшү, чөлбик салганы өгте кирбеси база эки ийи кат болу дөш, чижээ, катташтыр эштеп сип алып чычак тамбуру (дуга-лагыг эжикти) кылып ол болур.

Өгдө-рүн даштык хөвирини дугайында бодоп көрү чоруту ышкаш. Синтетиктиг материалдарын байлак аргаларын аялгалышаан, оран-суурларын шимделе-кастгалганын, национал чачыкчыларын кетат то-руттүренин, ол чачыкчылар үнел-зылөөш чак хөвирини тургузары-нын кайгамчык перспективалары аялганмып турар.

Ам улутпурну кылар багыт ар-кан: Казахстаны, Орта-Азиянын республикаларын улус аялгалыг чөөлүлери синтетиктиг өгдери массалыг кылып үндүренин дурген шулуудары ужурут. Ол дугайында ССРЭ-нин Курпанын, ССРЭ-нин Министрлер Чөөлүленин хиния тала-зы-биле Күрне комитети оларга ду-залакыг хүлөлдөгил.

Хойжуну өңгө иделгелди одаа-шын, электри чырыкчы бол болу дөш, хойжу Москваын үнү радио-биле билип олтурган, оң оран-суур-ну э-не чагайжыды кылдыган турар дөш улутпурну аялданкыч-лары ол талазы-биле бодан көөр ужурут. Ол болза хойжуларын куш-ажылыг болгаш дыштангал-зыныг эки салдарын чедирер.

Ч. АНТМОВ, С. ИЛЬИН.
«Правда» солундан.

АНЫЯК АГИТАТОР

Дүштеки чапсарда ийикле азы аял дөш сөөлүдө, кеже дөш ка арбын, барык бир үе анык оодлар, кыстар беле олурган шымшын апарылган, агитатор-чүг чугаанын аажок кичөөнөткө диниан олурдуларын каш-даа каттап көрүн. Оларын мурунда база-ла анык кыс бир-ле чүүлү аажок кызып тайылбырлан тур. Бо дээрте Танды районун «Ме-жегей» совхозунун ногаа брига-данында агитатор Мариа Рязано-ванын ногаажыларга беседа ийи берип турары ол.

Совхозта партия организация-зы М. Рязанованы агитатор кыл-дыр бадмылдан сонгар ол хүн-дүлүт болгаш харымсалгалыг даалганы аажок кызык күсө-дүп турар. Оң кызып турар бесе-далары амдырал-биле, аялдан-кыч-биле сыйрып хобашкан бол-гаш ханы уткалыг, солун болуп турар. Чокта чаа М. Рязанова залчегил беседалык областын малчыларын издэмдин түнелин болгаш совхозтун чар-тык чылда аялданкы түнелин чугаалап берген, ногаажыларын мурунда турар чугула согула-ларын тодаргай чугаалаан.

Агитатор М. Рязанова СЭКП-нин XXII съездинге төлөтпиг ужуражыр дөш ногаажылар-нын аразында социалист чар-ышты калбарткан. Оң түнелин үргүчү үндүрүп, аял-херекте чедикшилерин болгаш четпес-терин үргүчү түнөп турар.

Т. ТАЖИ-САМУ.

Бай-тайгажылар «Куулар» деп танымын күсөдүп турлар.

Ада-иелерниң ролу улуг

Уругларын куш-ажылга анык кылдыр кижиздеринге, ниятилеге аялчыг куш-ажылдын мергежилдеринге, чаагай чачыкчыларынга өрө-диринге шолда-биле кады ада-иелер-ини идеялыг киржилгезин улут ролдуг. «Школанын амдырал-биле харылдаанын быжытлар болгаш ССРЭ-ге улус өрөдизинин системанын улум ийи сайырлангай-жыдар дугайында» Хойлууну ботан-дырарына бугу хей-нигиини, ылан-гы ада-иелерин боттуг киржилгезин, совет чурттуг өң үнелит, эң дөш байлаа, бугуреддиг келир үе-и — бичин чаштарын коммунизм базуунга кижиздер, өрөдир хүлө-лөгил башкылар удурутур.

Бистин школаларымыстың хей муң доозукчулары алас-алазы-биле, бө-дү-биле төрөөн колхозтарында, совхозтарында, үлетүр бугурагел-дерде, адырлыг чеди чылдын улуг туудуларында бугуручү куш-ажыл кылып аялдан турарлар.

Ичанмыже бистин хей муң доозукчуларымыстың аразында куш-ажыл кылгырына хөң-тура чок, ларын бугуручү, чогааткыч куш-ажылдын оспаскылар ийи-чангыс оодлар, кыстарын бар бооп турары бистери — школаны, комсомолу, бугу ада-иелери дуаретпес арга-жок. Бугуручү куш-ажылды чам-дык анык кижилерин хүндөп көрбөс чорунда, дөрт чугааларга, ада-иелерин бурзуу канчал-даа улуг дөш чазыг турбас. Дөш өрө-дизге черинге өрөңп кири-биле огул азы кызы экемен тудуп шы-лайн барган таварыла:—ам бө-дүн карга аялчыг болур бооп тур сен ийи—суг-стүг дигилөөш, уруг-ларын кончүр, сүрдөдөр чамдык ада-иелерин ам-даа бар бооп турары чажыт эвес. Бир чижек бо. Вик-тор Соловьев ортумак школаның бышкан билиг аттестатын ады чыл-дар мурунда-ла холта алгаш, чеди

чылдыг улуг туудуларын бирөө-ниче өөр-биле кады аттантыкан. Анаа баргаш, Виктор баштайгы бер-гелерге таварышкан, оларын аял-чы эртериниң улуг, харын куш-ажыл кылдыр хөңү чоктаган, ол туудуна кара туразы-биле каапкан барган.

Ичанга Виктор баштайгы бер-гелерге чүте дүзүп берипкенге? Шы-нын чугааларга, мында оодун ада-иелерин бурзуу база улуг. Чүте дээрте Виктор өг-бүлөсине куш-ажыл кылбайн, бугу-ле чүе (оода-ла өңүң алып алырдын, костю-мун арыгаарына, чед белетип чипринге чеди) белеп, өсөени кү-жү-биле белетип каан байдалга чурттал келген. Ынчангыг Виктор чамдан-на азырадыгыч төңгө чачыгып, бергелери аял эрте-рини демиселинге өрөңп албан турган.

Уругларын куш-ажыл кижиз-дилгезинче үргүчү сагыш салып, оларын чамдан-на бергелери аял эртеринге кижиздип турар ада-иелерин оодлар, кыстары ния-тилеге аялчыг бугуручү куш-ажыл кылгырына бажыг тура-сорукту болур. Чижээ, бистин школанын чедиги класмын өрөңпкчи Федоров Бостя куш-ажылдын бөдүн чачыкчыларга биденден-не өрө-нип чачыккан. Ада-иелерин өг-бү-лө аялмына (ийи чарарына, хө-мүр кириеринге, шала чурунга, хөп чурунга), школа чанынын дуржу-ла шөлүнге аялдарына ол улуг тура-сорукту. Оң кеткен хөи ка-жан-даа аарыг-сылыг болур. Костя-нын ачазы Кызылдын септеге за-вөдүнү дээр аялчыларын бирөө-ниче. Куш-ажылчы чачыкчыларга огул амдыгаарын өрөдип алып дөш оң адыш улуг сагыш салып турар.

Е. КВИТНЫХ,
Кызылдын № 3 школанын башкысы.

Чурукта: Чөөн-Хемчик районун бот-тыныгы урам чүүл бөлгүмүнү киржилгезин найы-ралдын ыры ыраажы турары. Фотолары В. Лутковтуу.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Ажырымчыларын анаа салы

Совет космонавт Англияда

ЛОНДОН (СЭТА). ССРЭ-биде кудтурат харылааларыны нитиледни Кенстингтон шөдө ууз өзөс бажында турар. Бөгүн нитиледде кайгамчык хун—Делегейде баштайгы космонавт Ю. А. Гагарин ангиледни кезигүнеринде аалчы болуп чедип келген. Нитиледди удуртукчулары англи космост Д. Н. Притт, Липман Кессеа эргом аалчыга байыр чедирип турганар. Гагарини октаргайже ужулушунга аалчы кылдыр англи сурагылы композитор Алан Буш чогаалчы Майкс Томлинни бажына созууге таарыштыр ырым чогааткан.

Нитиледди кезигүнери бодуну автограви о ирмин партиуразынга салыры Гагаринден дилан болгаш совет аалчы ону күзөлдөн биле кылган. Олар Ю. А. Гагаринге болгаш ооң өг-бүлөзине база төрөдеринге боттарынын шырда-ла белектерин аана тудускан. Совет космонавтыга база бир белекти—драматург болгаш чогаалчы Бернад Копс шугуладеи өкөөлөт.

Ю. А. Гагарин кайгамчык хуну аалчышкын дээш Совет Эмиледин англи өнүктүргөн чымы-биле өөрү четтиргенин илергейлэн. Ю. А. Гагарин чык эвес, иначалда чаагай ажал-чорудулгазынга улам улуг чедикшиктерин чедип алыры Совет Эмиледе биле найралдык даштыкы хоочун нитиледдерин биразы — ССРЭ-биле кудтурат харылааларын нитиледине күзөт.

Хулээп алымшыкын түнелдиде нитиледди оралакчы

даргазы Майкс Малисон делегейде баштайгы космонавт Юрий Гагаринге алдар кылдыр дашканы улуг көдүрүшкүн-биле көдүрүп, октаргайны чаалап алып талазы-биле чаа-чаа чедикшиктерин аана күзөт.

«Великобритания — ССРЭ» деп ассоциация делегейде баштайгы космонавт Юрий Гагаринге алдар болдурган улуг хулээп алымшыкын тургускан.

ЛОНДОН (СЭТА). Англияда аалчы болуп чоруп турар совет ужудукчу-космонавт Юрий Гагарин Лондон хоорайны эргидип чоруп, ооң солун чүүлдерин көргөн.

Лондонун хоорай чыгаргазынын даргазынын таарыштыгы боюнча Гагаринге аалчы болгаш чыгаргазынын даргазы сэр Бернад Уэли-Козн Ю. Гагаринге чыгып байырын чедирип турган.

Ооң соонда Ю. Гагарин Лондонун хоочун шивээни Тауэрге чорайн.

Англи парламга Ю. А. Гагариниң Англияга аян-чоруунга онза кичээтенин көрдүрүп, ооң Лондода болгаш Манчестерде чоруп турар дугайында тодаргай өтөттүрүп база фото-чуруктары бири арынанынга парлаарын үргүчүлөп турар.

«Дейли экспресс» солунуну бажына: «Айык орус космонавты англичанар өөрүшкү-биле уткуп алган. Англичанар Россияга алаарга турарлар, чүге дээр, Россия маздырым чорукту чаа үс чымын амыткаан».

ПОЛЬ РОБСОН МОСКВАДА

Америк империалистерге база бир согуз

ТАВНА. (СЭТА). Парламент динандып турарын баарга алдыр, Куба биле Чилиниң арасында садым дугуржугазынга ат салдырган, ол дугуржуганы баарга Куба чеч-холаны, тудуу ыякын болгаш тарааны Чилиден алып, а Чили ол чүүлдерин орун кылдыр Кубадан чыгыры алып.

«Нотиснас де ой» солунун, ол дугуржугага ат салганын тайылбырлавышкан, бижип турары болза, Кубаны даштыкы делегейден чаасказырадырын оралдыкты турар америк империализмге ол дугуржугага база бир согузну таарыштырган. Ол дугуржуганын узурдузай аажок ууз, чүге дээр, делегейде садым харылааларын шугу тургаш, америк империалистерин кайгааралындан холталыр болгаш каттыктып болур деп чүбени Латин Американың удустары билеп турар дээрин солун демделген. Экономикагын хулудени бодуну орунуче турар үе Латин Америкада келген, ол дугайында кылгаш чок аргалар ында бар болуп турар деп «Нотиснас де ой» демделген.

БАЙЫРЛАЛ ЧЕМПИОНАДЫНГА

Июль 17-де Италияның Турин хоорайында болуп эртер фектования талазы-биле делегей чемпионатында 20 чурттарың спортчулары киржир.

Фектовальчилерин делегей маргылазы олимпий ойнары болур чыдан өске чыл буру болуп эртин турар.

Бистин фектовальчилерин үш Олимпиадаларга болгаш делегей чемпионаттарына дөрт удаа кирижкенер. Ам олар беш удаа кирижкичлери ол.

Бо чылын Туринге болур чемпионат—демделген эртер байыралдык маргылаа болур. Бо талазы-биле маргылааларың болуп эгелээниден бөр 25 чыл өв болуп турар. ССРЭ-нин, Италияны, Францияны, Венгрияны, Польшаны, Англияны, ГФР-нин фектовальчилерин аразыга хуузуңда бири чер дээр шыңгы маргылаа болурун пардалга черлери медалеп турар.

Бистин фектовальчилерин бир каш чылдар мурнуңда улуг чедикшиктерин турбаанар. Иначалда бистин аныктарымыс бо талазы-биле кайгамчык чедикшикни чедип ап шыдаан. Совет фектовальчилер ам мурнуку олурдуга чоруп турар. Францияны, Италияны спортчулары ам бистин спортчуларымыстан чижекти ап турар. Ол чурттарың командалары моон мурнуңда чүгө бодуну тилеттирбес деп санап турган национал, классикти школазын тооп көөр турганар.

Совет спортчулар Филадельфиге болгаш Буадешинге болган маргылаада ийги черин ойноп алган. Ам совет мастерлерин бүтү делегей билер. Бистин фектовальчилерин делегейин бири черин үш удаа чаалап алганар. 1958 чылда Яков Рыльский селемележиринге делегей чемпиону болган, 1959 чылда—Бруно Хабаров шпага талазы-биле чемпион болган. 1960 чылда Вик-

КУШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ БИРГИ УДАА КИРИШКЕШ...

Бо чылын июль 7—9 күн-нериде Бурят Автономун Совет Социалист Республиканың төвү—Улан-Удга национал спорт талазы-биле обдастар аразынын маргылаады болуп эртер. Обдастар аразының бо маргылаады чачыл болуп, үш удаа болуп эртер. Маңаа Тываның чымыды командазы бир-ле дугаар киржип турарын баш удур демделеп каалды.

Туринге болур чемпионатче Совет Завиле 24 спортчуларын чоруткан. Бистин спортчуларымыс маргылааның бүтү хевирлеринге киржилер.

ССРЭ-нин чымыды командазы кончут анык. Коллективтин чартык кезин студентилер болуп турарын чугаалаарга-ла четтир. Мыда 11 хоорайлар дөрт удаа кирижкенер. Воронежтин, Казанның, Львовтин, Ленинградтын, Минскинин, Ереванын, Саратовтын, Горькийин, Риганың спортчулары киржилер, бо болза спорттун бо хевириниң аныктар ортуңда непереп турарын, массалык чорун болгаш совет спортчуларга чедикшиктерин берип турарын чугаалап турары ол.

Римге болган Олимпиаданың соонда ССРЭ-нин чымыды командазынын составында улуг өскердишкенин болбаан. Иначалда чаа анык куштер ында немежип кирген. 20 харлыг москвачы Татьяна Люсекая, Минскден студент Диана Яскевич, Воронежтен студент Александр Шевелев олар делегей маргылааның бир дугаар-ла киржилер. Бо анык спортчуларынын бистин сурагылы мастерлерин Марк Миндлер, Лев Кузнецов, делегейин экс-чемпиону Валентина Растворова болгаш Александра Завелина, делегейин экс-чемпиону Яков Рыльский болгаш өскелер ишкеш эки түнедиг болурун күзөп каары артык эвес.

Туринге тилеп үнери — команда болгаш хуузуңда да—ыңды-ла чык эвес. Өске чурттарың спортчулары чемпионатка эки белекелдиг келгенер. Ичангаш бистин спортчуларымыстың Туринге чедип алып тилелге бүрүзү биче эвес арга-мергежиди негеп турар.

Чурукта: А. Кумак Иркутск областың Усть-Орда национал округунун мөгези А. Мироновту октап турары.

Анаа Бурят АССР-ниң, Тыва областың, Чита областынын Усть-Орда национал округунун болгаш Иркутск областынын Агинск национал округунун чымыды дөрт командалары тыва, бурят хурештер талазы-биле база ча адыр, шой көдүрери-биле маргылашканар. Борта шилдиктериниң шилдиктери, тус-тус спорт айы-биле эң-не күштүг дөң спортчулар жуурашкан.

Маргылааның бири хуну тыва хуреш-биле эгелэн. Тус-тус дөң айы-биле 16 метер нитиле-биле өөрү хөгжүмүн аалгазы-биле девип үнүп кээр, көрүчүлөр үзү-бес адыш чаксаакшынар-биле уткаан.

Чурукта: Чита областың Агинск национал округунун командалык төлөөзи Д. Чимонтуң ча адып турары.

Шөгө баштай-ла эң чык дензидиг мөгелер үнүп келген. В. Баймеев (Усть-Орда) биле О. Көгел-оол (Тыва) таварышкан. Аялга-оол бодунуң күштүг удуурамыкчыныга күш четпей, даразында ийги мөгелери оқташ, ийги черин алган. А. Баймеев чагыс-даа кижиге октаптай, ол деңиз айы-биле тилелеш чемпион болган.

Кашпагай, дүрген, чараш хурештир талазы-биле чык дензидиг мөгези Буурай Тодов көрүчүлөрдүн сонуургалын көдүрүп. Ол ужуражышкын бүрүзү минута-даа чедирбейн

нун спорт мастери деп адың бугурадыг камгалап, национал спорт талазы-биле обдастар аразының 1961 чылда чемпионун деп атты чаалап алган. Болдардан П. Темир-оол, С. Ооржак, Ч. Серен-оол олар бурят хуреште 2—3 дугаар черлерин алганы база багай эвес болган.

Иначалда-даа бурят хуреш талазы-биле бистин чамдык мөгелерин чедикшик чок хурешкенер. Илангыя В. Шикин, В. Крипан олар боттарының эки хурешип болур күжү, аргаы бар турда-ла ону долу аягылап шыдапайн, харысалга чок хурешкенден соңгу черлерин ээлэниң демделгери чугула.

Команда айы-биле бурят хуреш талазы-биле бири черин Иркутск областының Усть-Орда национал округу, ийги черин Бурят АССР, үшкү черин Тыва, дөрткү черин Чита областының Агинск национал округунун командалары алган.

Шой көдүрүлгө бистин командалык ийги черин алган. Илангыя И. Чижо А. Тембрек олар шойларын эң-не хей көдүрүп, 1—2 дугаар черлерин тус-тус дөң айы-биле ээлэнен.

Ча адырында бистин командалык кирижкичлери чедикче чок кирижкенер. Бо талазы-биле Чита областынын Агинск национал округунун командалык бири черин ап, ча адырында бектик спортчу мергежини көргүскенер. Эң ылангыя Чита областынын Агинск районун «Чанаев» колхозунуң колхозчуу Д. Намсарев 6—10 саннар аразында тургускан багын чазып чок адып, ча адыкчыларының болгаш көрүчүлөрдүн бектик үнелени чаалап ап, чемпион атты чедип алган.

Үш хун үргүчүлөөн маргылааның түнелди мынды болган: бири черин Иркутск областың Усть-Орда национал округу, Тыва область биле Бурят АССР-нин командалары тус-тус спорт айы-биле-даа, сан-да талазы-биле бир дөң черлерин ээлеп, 2—3 дугаар черлери үлешкенер. 4-кү черин Чита областынын Агинск национал округу алган.

Бири черин ээлэн командалы Россия Федерацияның спорт өнүккенин шилдиктерин кубогу-биле шаңнаан. 1—2 черин ээлэн командалары болгаш аны-аны спорт хевирлеринге 1—2 дугаар черлери ээлэн кижилерин Россия Федерацияның спорт нитиледдерин болгаш организацияларының мактал бижиктери-биле шаңнаан.

Тыва областың командалы бо үшкү удаа чоруттуган маргылаада бир дугаар кирижсе-даа багай эвес түнелдиг болуп, судья коллективиниң максатын алганы таварыпта эвес болган.

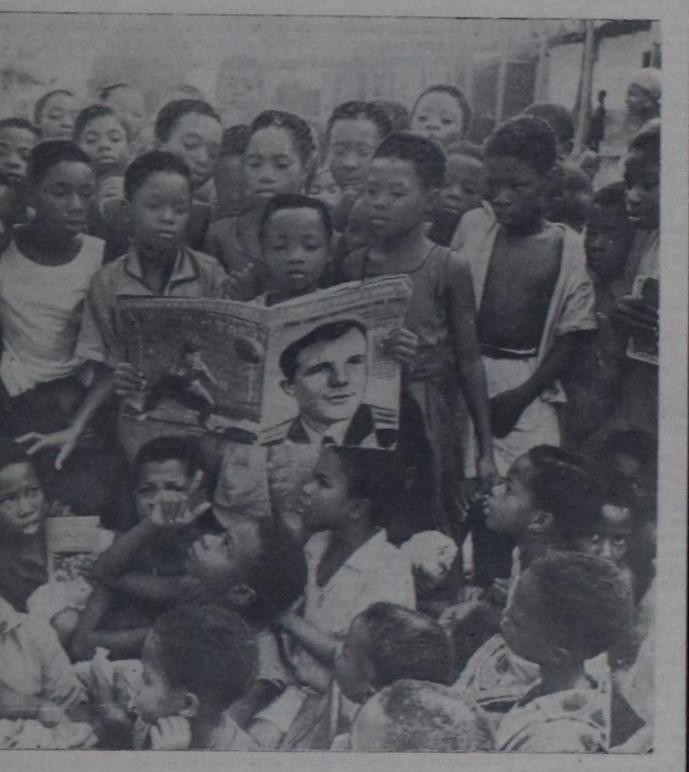
Иначалда-даа чамдык спорт хевирлеринге куду түнелдиг болган чорук командалык составын четпес белеккендеринден болгаш бурят хуреште эки хурешип болур тыва мөгелери шын шилдик албаанын, ооң даразында болур маргылаада улуг өөредиг болурун көргүскөн.

Аар дензиге И. Сыркин (Бурят АССР) биле А. Кумактын таварышканы солун болган. Кумак бодунуң удуурамыкчызын содоткан кир туткаш, чан баштап, октаарынын кыры чоруда Сыркин хуреш чорудуп турар шугумдан үндүр бажы-тарга судьяның эдиксийн сыйт дөң. Ичангаш мөгелер салдынышкан, катап хурешип жуурга таварышкан. Бо удаа Сыркин эгин шуудандан тудуп алган, удуурамыкчызын шимчөөшкенин аягылап, бутка тепкеш, Кумакты чаа тударга оозу дикетей олура дүшкөн. Даразында Кумак бо маргылааның бурят хуреш талазы-биле ийи дакпыр чемпиону А. Миронов (Усть-Орда) биле хурешкен, ооң эгин шуудандан туташ келерге, Миронов донгай барып дүшкөн. Кадикшыл байдалы баксырааш, Миронов даразында хурешпей, Сыркинге чык тилелдени бергени хомудангы болган. Ооң соонда Вандановту (Агинск) окташ, Кумак ийги черин ээлэн. Сыркин аар дөң талазы-биле чемпион атты чедип алып аргалык болган.

Ичангаш бистин тыва хурештиң мөгелери ол хун команда айы-биле бири черин ээлеп, спорт нитиледдерин болгаш организацияларынын Россия Федерацияның бири чериниң диплому-биле шаңнаткан.

Спорт мастери И. Хасанов (Тыва) бурят хуреш талазы-биле улуг улустун эң чык дензидиге хурешкен, чагыс-даа кижиге октаптайн, бодунуң

Н. АЛЕКСЕЕВ.

Тана Республика. Аманокрум школаларының «Совет Эвиледи» деп журналды улуг сонуургал-биле көрүп турары. Фото М. Редькинниң.

Чик атлетика

Чик атлетикага область спартакиадазының ийги хунуңда эр улустун 100 метре шугуладеини Шиланников (Чөөн-Хемчик) 11,7 секунданы көргүскөн бири черин алган.

Көпө октаарына херөөжерден Полунина («Труд») 23 м 3 см-ни көргүскөн, тилекчи болган. Ийги черде Э. Чооду (Тес-Хем). 400 метре чарышка Г. Соколова, а эр улустун оң-ла дистанцияга чарыкына Терешков (Улуг-Хем) мурнап келген.

5000 метре маннаары ыңды-ла белең эвес. Л. Морозов («Буревестник») хамыктын эгеленден соңгу долгангыга чедир мурнуңа чоруп турган. Иначалда-даа ооң соонга чоруп турган Шедогубов («Динамо»)

финские чедир каш-ла метр арканда Морозовту эртек бири черин алган. Черин үш тепкеш халымынга Б. Кукарин 12 м 80 см-ни көргүскөн, областың чаа рекордун тургускан.

10.000 метре чадаг кылашка чүгө чеди кижилер ирилген. 5 дескиниң эртин чорда чүгө 3 кижилер—ведиституттун студентилери Ховалыг, Удубара, Климов олар артып калган, өскелери белекел чок болганында үнүгүлей берген. Борта Ховалыг 57 мин. 2 секунданы көргүзүп, III разрядтын норманын күзүскөн.

«Буревестник» уругалары 4×100 метр эстафетаны 58,2 секундда эртек бири черин алган, а эр улустун спартакиада чылдар 49 секундда эртек, областың рекордун катаптаан.

Спартакиадаың команда талазы-биле бири черин «Буревестник» командалы, ийгилин «Спартак» нитиледдин спортчулары, үшкүзүн «Динамо» командалы алган.

Тус-тус тилекчилерге дипломнары, «Чемпион» деп эртек демелерин болгаш эртек шаңнааларын тывыскаан.

Ю. ЕГОШИН.

Делегейин Москвада ийги кинофестивалы Чаа ужуражышкыннар, чаа таныжылгалар

МОСКВА (СЭТА). Фестивальдык база бир амыктын хуну эртер. Черле ыңдыг болуру мыскаш, ол хун база-ла солун болушкуннар, өөрүшкүлүг ужуражышкыннар болуулаан.

Конкурска кирген кино-чуруктарыны июль 12-ниң кезжээнде көрүлдөн югослав кинематографияны төлөөлери-биле ужуражырында эгелэн. «Дээр отряды» деп уран-чечен фильмин тургузучулары — режиссёрлар Бошко Бошкович болгаш Илья Николаич, ооң сценарийин авторлары Джордже Лебович болгаш Александр Обренович, актерлар Боги Бошкович, Михайло Викторович оларга фестивалдык кирижкичлери болгаш аалчылары чыгып байырын чедиргенер.

«Дээр отряды» деп фильм болза кижилерин чамдык дорамчалакчыга болгаш чайлаш чок өдүмдөн коргушкунга шыдапшайн, дүкүп берикшикни кылган, гитлержи концтраунионуг лагерлерин биразыне хоруудаттырганнарнын халаптыг салым-хуузуңу дугайын тоожуп турар.

Тургускан кижилерин бектик профессионал мергежили, солун көрүштүг кылдыр шиптирлени болгаш актерларын оюнуун бодуну бидиргени—ол бүтү чүүлдер, көрүчүлөрдүн боду-биле алдыр, кино-чуруктун күштүг талалары болуп

турар. Иначалда-даа качыгдалдары болгаш өлүм-чидимин көргүзүргени чамдык натурализмни кылганы арай таарым-чалыг эвес. «Бис шугулуус» Бюллербюни суурдан келген бис» деп уран-чечен швед фильм Астрид Линдгренни чогаалдарынын улказы-биле режиссёр Олле Хеллбомун тургусканы үш киновелелардан тургустунган. Салым-чаланын ол швед чогаалчыны ады ССРЭ-де эки бидилгени. Ооң чогаалдарын анык номуччулар уулу-биле сонуургал турарлар.

Швед көзөз суурун бичин чурттакчыларын хөктүг ужурадаларын кинода көргүскөн. Коглуг юморду, лирикти болгаш сагыш-сеткилдиг тайылбыртып келир ол чогаал көрүчүлөрдүн сонуургалган.

Москвазын хей-нитизиниң төлөөлөкчлери болгаш «ССРЭ-Япония» нитиледдин кезигүнери кезжээ Найралдык бажынынга «Чанга ортулук» деп фильмин тургузчузу, шыларгай япон режиссёр Канто Синдо-биле ужурашканнар.

«ССРЭ-Япония» нитиледдин кезигүнери уран чүдү талазы-биле доктор Р. Юренес аалчыларга байыр чедирген, ол фильм—кижилерге улуг ымак-шык-биле, оларга бугура-биле синниккен, шугукучкун магалы эки чогаал деп демделген.

ССРЭ-же чорурда дыкя сүрөөдөксоп турган мен, иначал-

за-даа манаа көргүскөн чүрөктер чымындаан хулээп алымшыкын бүтү-ле чигингелерин аралдырыпты деп. Совет Эмилединге бир-ле дугаар кээп турар Кането Синдо чугаалаан. Мээң бодап турарым-биле алдыр, Москва фестивалы делегейде эң улуг фестивалдарын биразы болу берген-дир деп, ол демделген.

Ооң соонда сөс ап чүве чугаалаан совет режиссёр В. Шнейдеров Японияны, оон улустунуң амыдаралын совет кижилерин уулу-биле сонуургал турарынын дугайын чугаалаан.

Июль 13-түн эртенинде «Москва» деп гостиницага Югославияны болгаш Швейцарияны кинематографистери журналистер-биле ужурашканнар.

«Дээр отряды» деп югослав уран-чечен фильмин дугайын оон тургузукчулары чугаалааннар. Бистин фильмин биле Овсенинне хоругдалга тургаш мээң херечи болганым чүгө боттук факт-барымдаларга үндөзлөтүнген чүве деп сценарит Джордже Лебович динаткан. Нащиси Эу-чурум кандыг халаптарын таарыштырганын бүтү делегейге көргүзөр болгаш фашизмниң катан төртүнеринин айым-лынын дугайын ак-сеткилдиг бүтү-ле кижилерге сагындырар сорулганы бис бодуустун мурнууска салган бис деп, режиссёр Бошко Бошкович не-

меп каан. Өске талазында бистин болза, калды-даа аар-берге шыладалаар турза кижиге кижиге чорук алымында барып алып каар дээринин идеяны демделгээр бодалан бис. Өлүрүчүлөр-биле кады амыдакчыга кылмыр бодалын өдүрүн бодал турар, фильмин ол маадрылары ыңдыг.

Югослав кино үлетпүрүнү чөвүлениң секретары Млада Райтер югослав кинонун төөгүзү-биле болгаш сорулгалары-биле чымылганын таныштырган.

Ооң соонда «Бистер шугулуус» Бюллербюни суурдан келген бис» деп швед фильмин режиссёр Олле Хеллбом-биле журналистер танышканнар. Мээң кылган кино-чурум эң-не анык кижилер дугайында тургустунган деп ол демделген. Мен моон сонгаар-даа уругалар темазын дугайында ачылаар болгаш бодунуң бичин маадрыларынын амыдаралын чүгө чагы үеде эвес, харын чыдың өске-даа үелериде көргүзөр бодал турар мен. Соөлгү үеняң дургузунда швед аныктарың ортуңда непереп турар чүдү болгаш— кем-херек үгүлгелер болгаш арагалар чоруктар-биле демселге кинематографтын ролуну дугайын Хеллбом айтыргалары харылавышкан чугаалаан.

ВИАЛА АЛЫНАР!

КЫЖЫК ААРЫГ БИСТИН АМЫДЫРАЛЫВЫСКА ХОРАЛЫГ!

Бистер бир чыл чедир эмги суду-биле эмзирдер
Бисте эмчиник сумези-биле чемперинге
Эки шынарлыг чемпион биске беринер
Бисти хунге аттырбанар
Сээктерден бисти камгалаңар!

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАНЫНГА

«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Үш катап дийри-дирген»—9.30, 11.30 шактарда. «Поэзияларын машинист башкарып турган»—1.30, 3.30, 5.30, 7.30 шактарда. «Поэзияларын машинист башкарып турган», «Улуг салым-чолдун хоорайы»—9.30 шакта. (биче залга): Мультипликация—12.30, 2.30 шактарда. «Орус суй-белек»—4.30, 6.30, 8.30 шактарда. «КАА-ХЕМ»: Мультипликация—10 шакта. «Кышкы күзөл»—11.15, 5.15, 7.15 шактарда. «Дима Горинич чедип алганы»—1.15, 3.15, 5.15 шактарда. «Кайгамчык эки сагыз», «Дима Горинич чедип алганы»—9.15 шакта. «ВОСТОК»: Мультипликация—11.15, 1.15 шактарда. «Атам Кодаар»—3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда. ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРГА: «Улуг похода»—5, 7, 9 шактарда.

деп кинону көрүнер.